

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft och av lagen om utstationerade arbetstagare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft och lagen om utstationerade arbetstagare ändras.

När det gäller lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft föreslås beställarens utredningsskyldighet bli ändrad i fråga om uppgifterna om den andra avtalspartens skatteskuld och uppgifterna om pensionsförsäkring. Lagen ska göras tydligare när det gäller skyldigheten att visa upp ett intyg över skatteskuld. För att utredningsskyldigheten ska vara fullgjord räcker det med att beställaren av avtalsparten begär ett intyg över betalda skatter eller utredning om att beloppet av sådan skatteskuld om vilken inget betalningsplan har uppgjorts inte överstiger 10 000 euro eller utredning om skatteskuldens belopp. När det gäller uppgifter om tecknad pensionsförsäkring ska i lagen intas detaljerade bestämmelser till den del det är fråga om avtalspartens arbetstagare som utstationeras under avtalsperioden och som arbetsgivaren utifrån Europeiska unionens bestämmelser inte är skyldig att försäkra i Finland. Avtalsparten ska i ett sådant fall innan arbetet inleds lämna beställaren en redogörelse för hur den sociala tryggheten bestäms. Beställaren å sin sida ska när avtalet ingås säkerställa att avtalsparten lämnar nämnda uppgifter.

I lagen ska bestämmelser om rådande tillämpningspraxis intas också i fråga om de uppgifter om ett utländskt företag som ska utredas. Om ett utländskt företag har fått finskt företags- och organisationsnummer, ska beställaren utöver den utredning som fås

av etableringslandet också redogöra för huruvida avtalsparten är antecknad i de finländska skatteregistren samt uppgifterna om skatteskuld.

Utredningsskyldigheten ska dessutom kompletteras med en skyldighet att utreda huruvida avtalsparten har ordnat den lagstadgade företagshälsovården.

Det föreslås att lagens påföljdssystem görs strängare och enhetligare. En förhöjd försummelseavgift ska utöver byggnadsbranschen dessutom tillämpas på alla andra avtal som omfattas av lagens tillämpningsområde. Försummelseavgiftens belopp och den förhöjda försummelseavgiftens belopp höjs. Upprepade försummelseavgifter ska i fortsättningen kunna beaktas bättre också genom högre försummelseavgifter.

Till lagen om utstationerade arbetstagare fogas en skyldighet för den som låter utföra arbetet, dvs. beställaren, att informera sin egen avtalspart, dvs. det utsändande företaget, och genom företaget vidare de arbetstagare som utstationeras, om den finländska myndighet som övervakar att lagen om utstationerade arbetstagare iakttas och ger råd om iakttagandet av lagen. Utöver detta ska till lagen fogas en bestämmelse om den utstationerade arbetstagarens arbetsgivares skyldighet att efter det att det avtalsenliga arbetet inlemts lämna den som låter utföra arbetet intyg över hur den sociala tryggheten bestäms för de arbetstagare som ska utstationeras under avtalstiden. Intyget ska lämnas innan de utstationerade arbetstagarna inleder sitt arbete.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÅGE	5
2.1 Lagstiftning samt tillsyns- och rättspraxis	5
Lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft	5
Tillsyns- och rättspraxis i samband med beställaransvarslagen	6
Lagen om utstationerade arbetstagare	8
2.2 Lagstiftningen i utlandet och i EU	9
Europeiska unionen	9
Bestämmelserna om beställarens ansvar i europeiska länder	10
2.3 Bedömning av nulåget	15
Beställarens utredningsskyldighet och tillgången till uppgifter	15
Beställarens ansvar under avtalsperioden	17
Utveckling av påföljdssystemet	18
Beaktande av tillsyns- och rättspraxisen i samband med beställaransvarslagen	19
Frågan om huruvida avtalsförhållandet kan anses vara etablerat eller avtalspartens verksamhet kan betraktas som etablerad	21
De utstationerade arbetstagarnas bristfälliga uppgifter om tillämpliga anställningsvillkor	22
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	22
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	24
4.1 Ekonomiska konsekvenser	24
Konsekvenser för den offentliga ekonomin	24
Konsekvenser för företagen	24
4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	26
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	28
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	30
DETALJMOTIVERING	31
1 LAGFÖRSLAG	31
1.1 Lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft	31
1.2 Lagen om utstationerade arbetstagare	35
2 IKRAFTTRÄDANDE	38
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	38
LAGFÖRSLAG	39
1. Lag om ändring av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft	39
2. Lag om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare	41
BILAGA	44
PARALLELLTEXT	44

1. Lag om ändring av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan­de av utomstående arbetskraft	44
2. Lag om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare	49

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering ska behoven att ytterligare revidera beställaransvarslagen utredas. På basis av utredningen ska regeringen sedan på trepartsbasis bereda förslag på nödvändiga lagändringar. Vid revideringsarbetet beaktas bl.a. beställarens ansvar i relation till underentreprenörens ansvar i olika branscher, eventuell höjning av försummelseavgifterna samt kraftigare sanktioner för upprepade och uppsåtliga försummelser. I reformarbetet inkluderas bedömning av förslagens konsekvenser för företag. I enlighet med regeringsprogrammet ska vidare behovet av att utveckla myndigheternas verksamhetsbetingelser och befogenheter vid bekämpningen av grå ekonomi utredas, och med stöd av utredningarna vidtas nödvändiga åtgärder på trepartsbasis.

Regeringen utfärdade den 19 januari 2012 ett principbeslut om ett effektiviserat åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2012—2015. Målet är att minska den grå ekonomin och den ekonomiska brottsligheten samt att stödja laglig företagsverksamhet och en sund konkurrens. Ett av projekten inom åtgärdsprogrammet är utredning av behoven att reformera lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft (1233/2006), nedan *beställaransvarslagen*. Vid revideringsarbetet beaktas bl.a. beställarens ansvar i relation till underentreprenörens ansvar i olika branscher, höjning av försummelseavgifterna samt kraftigare sanktioner för upprepade och uppsåtliga försummelser. Arbets- och näringsministeriet utsågs till ansvarigt ministerium för projektet.

I syfte att genomföra projektet tillsatte arbets- och näringsministeriet den 4 oktober 2012 en arbetsgrupp på trepartsbasis (nedan *arbetsgruppen för beställaransvar*). Arbetsgruppens mandatperiod var 8.10.2012—31.12.2013. Arbetsgruppen för beställaransvar hade till uppgift att utreda behovet att reformera beställaransvarslagen, så att det

med hjälp lagen på ett mer effektivt sätt än tidigare går att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet och grå ekonomi.

Regeringen fattade den 29 augusti 2013 beslut om ett strukturpolitiskt program för att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och åtgärda hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin, nedan *regeringens strukturpolitiska program*, och den 29 november 2013 ett beslut om genomförande av det strukturpolitiska programmet. I programmet drogs nya riktlinjer upp för arbetet för att reformera beställaransvarslagen. I den första fasen ska beställarens ansvar och sanktionerna reformeras utgående från den nuvarande utredningsskyldigheten och försummelseavgiften. I samband med arbetet i arbetsgruppen för beredning av reformen av beställaransvarslagen görs en separat konsekvensbedömning och kostnadsutredning, och regeringens proposition lämnas senast hösten 2014. I den andra fasen ska en beställare som upprepade gånger försummat beställarens ansvar uteslutas från offentlig upphandling. Bestämmelser om grunderna för uteslutning ska utfärdas och konsekvensbedömningen i anslutning till den göras i samband med totalreformen av upphandlingslagstiftningen. I den tredje fasen ska beställarens ansvar granskas som en del av vissa andra utredningar som har samband med kampen mot grå ekonomi. Dessa handlar om utökad användning av skattenummer, utsträckande av gruppatalan till bl.a. arbetsrättsliga frågor, trepartsberedningen kring arbetsmarknadens förhandlings- och avtalssystem och förberedelserna för införande av administrativ påföljd i arbetarskyddsärenden.

I enlighet med regeringens riktlinje om den första fasen i reformen av beställaransvarslagen föreslås det i denna proposition att beställarens ansvar också i fortsättningen ska basera sig på beställarens utredningsskyldighet innan något avtal ingås och att påföljdssystemet utvecklas utgående från försummelseavgiften.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning samt tillsyns- och rättspraxis

Lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft

Målet för beställansvarslagen är att minska de skadliga effekter som grå ekonomi och illojal konkurrens har på företaget. Genom lagen skapas företag och offentligrättsliga samfund förutsättningar att försäkra sig om att sådana företag som med dem ingår avtal om hyrd arbetskraft eller underleveranser fullgör sina lagstadgade skyldigheter som avtalspart och arbetsgivare.

Lagen tillämpas på en beställare som i Finland anlitar hyrda arbetstagare, eller i vars arbetslokaler i Finland arbetar sådana arbetstagare som är anställda hos en arbetsgivare som har ingått underleverantörsavtal med beställaren och vars arbetsuppgifter anknyter till sådana arbetsuppgifter som normalt utförs i beställarens verksamhet eller transporter som anknyter till beställarens normala verksamhet. I fråga om byggande tillämpas lagen dessutom på beställare som är byggherrar och på alla dem i en avtalskedja som på en i 49 § i arbetarskyddslagen (738/2002) avsedd gemensam arbetsplats är beställare av en helhet som omfattar en arbetsprestation, oberoende av om avtalsparten är en arbetsgivare eller inte.

Beställansvarslagen förutsätter att beställaren innan ett avtal ingås tar reda på om avtalsparten är införd i förskottsuppbördsregistret, arbetsgivarregistret, registret över mervärdesskatteskyldiga och i handelsregistret. I stället för handelsregisterutdrag kan uppgifter som motsvarar utdraget utredas från handelsregistret. Dessutom ska beställaren skaffa utredning om betalda skatter eller ett intyg över skatteskuld eller en utredning om att en betalningsplan angående skatteskulden har gjorts upp eller uppgifter om tecknande av pensionsförsäkringar och betalning av pensionsförsäkringsavgifter och uppgift om vilket kollektivavtal som är tillämpligt eller uppgift om de centrala anställningsvillkoren. Inom byggverksamheten omfattar

utredningsskyldigheten också tecknande av olycksfallsförsäkring.

Lagen förutsätter att beställaren begär registeruppgifterna och andra uppgifter som omfattas av utredningsskyldigheten av avtalsparten, som är skyldig att lämna dem till beställaren. Beställaren har rätt att godkänna också en utredning som erhållits från annat håll, om en sådan ges av en part som betraktas som tillförlitlig. Ett utländskt företag ska lämna beställaren sådana uppgifter från sitt etableringsland som motsvarar de finländska uppgifterna.

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter och av 5 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (RP 204/2013 rd) har lämnats till riksdagen för behandling. I propositionen förelås ändringar också i beställansvarslagen. Enligt propositionen ska beställaren i stället för ett intyg över betalning av skatter och en utredning om betalningsplan kunna få uppgifter om avtalspartens skatteskulder hos Skatteförvaltningen i enlighet med 20 d eller 20 e § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999). Av registret framgår det huruvida ett företag har en skatteskuld på minst 10 000 euro, som består av förfallna obetalda skatter som upp bärs av Skatteförvaltningen och för vilka det inte finns något betalningsarrangemang som Skatteförvaltningen skulle ha gjort upp. I skatteskuldregistret antecknas dessutom uppgift om huruvida ett företag har försummat att göra en anmälan om mervärdeskatt eller förskottsinnehållning och arbetsgivarens socialförsäkringsavgifter. Om inga dylika anteckningar om företaget finns i registret, behövs inga ytterligare utredningar. Om existensen av skatteskuld eller försummelse av anmälingsskyldigheten framgår av registret, ska beställaren, för att anses ha fullgjort sin utredningsskyldighet, kräva ett intyg över skatteskuld.

Utgående från utredningarna har beställaren möjlighet att bedöma avtalspartens beredskap att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter som avtalspart och arbetsgivare. Efter att ha erhållit utredningarna kan beställa-

ren ingå ett avtal med avtalsparten. Beställaransvarslagen reglerar tiden före ingående av avtal, och genom lagen ingriper man i regel inte mot sådan underlåtenhet som upptäcks under avtalsperioden.

Beställaren behöver inte begära utredningar enligt beställaransvarslagen, om beställaren har grundad anledning att lita på att avtalsparten fullgör sina lagstadgade skyldigheter. Någon utredningsskyldighet föreligger inte om avtalsparten är en myndighet eller en annan part som nämns i lagen, om avtalspartens verksamhet är etablerad, om avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden eller till följd av orsaker som kan jämföras med ovan nämnda. Inom byggverksamheten har utanför utredningsskyldigheten lämnats endast de fall där avtalsparten är en myndighet eller någon annan part som uttryckligen nämns i lagen eller om förtroendet för avtalsparten grundar sig på någon annan jämförbar orsak.

För brott mot beställaransvarslagen kan beställaren påföras en försummelseavgift. Utöver vid försummelse av utredningsskyldigheten kan försummelseavgift dessutom påföras i en situation där beställaren ingått avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller någon annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud eller i en situation där beställaren ingått avtal trots att denne måste ha vetat om att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. En sådan situation kan uppstå t.ex. då den överenskomna arbetsprestationen inte kan utföras till det offererade priset på så sätt att avtalsparten i egenskap av arbetsgivare kan sköta även redovisningen av skatter,

betalningen av arbetsgivares socialskyddsavgifter eller minimilöner till arbetstagare.

Försummelseavgiftens belopp fastställs vart tredje år genom statsrådets förordning så att det motsvarar ändringen av penningvärdet. För närvarande är försummelseavgiften minst 1 702 euro och högst 17 024 euro. Försummelseavgiftens belopp har justerats senast vid ingången av 2014.

På byggverksamheten tillämpas dessutom en förhöjd försummelseavgift. Förhöjd försummelseavgift kan påföras i en situation där beställaren ingått avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller någon annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud eller i en situation där beställaren varit medveten om att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Den förhöjda försummelseavgiften är minst 16 000 euro och högst 50 000 euro.

Tillsyns- och rättspraxis i samband med beställaransvarslagen

Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid regionförvaltningsverket i Södra Finland ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av beställaransvarslagen och för påförande av försummelseavgift. De inspektörer som utövar tillsyn över att lagen iaktas arbetar på verksamhetsställena i Helsingfors, Kuopio, Villmanstrand, Uleåborg, S:t Michels, Tammerfors, Åbo och Vasa.

Enligt den statistik som erhållits av Regionförvaltningsverket i Södra Finland har försummelseavgifter påförts företag under lagens giltighetstid enligt följande:

År	Inspektioner	Försummelseavgifter, st.	Försummelseavgifter, belopp	Sanktionerade avtal
2007	400	47	237 925	ingen statistik
2008	985	107	579 600	ingen statistik
2009	789	81	440 200	121
2010	872	94	591 000	136
2011*	675	56*	516 200*	81*
2012*	885	59*	579 200*	91*
Totalt	4 606	438	2 921 125	429

*processen pågår, läget 31.1.2014

Ett typiskt fall där försummelseavgift påförs är en situation där beställaren skaffat utredningarna för sent eller skaffat endast en del av utredningarna. Den minsta försummelseavgift som påförts har varit 800 euro och den högsta 16 000 euro, vilket visar att den avgiftsskala som fastställts i beställaransvarslagen har utnyttjats på ett täckande sätt. Tills vidare har inga förhöjda försummelseavgifter påförts inom byggverksamheten.

Under den tid beställaransvarslagen varit i kraft har drygt 100 avgöranden av förvaltningsdomstol och närmare 20 avgöranden av högsta förvaltningsdomstolen meddelats. I fråga om branscher ligger tyngdpunkten i rättspraxisen på byggverksamheten. En relativt stor del av avgörandena gäller avtalsförhållanden där utländska företag är avtalsparter (Selvitys tilaajavastuulain uudistamiseksi tehtyjen ehdotusten vaikutuksista, TEM rapporteja 1/2014).

En typisk juridisk fråga som krävt lösning har varit det huruvida beställaren fullgjort sin utredningsskyldighet. Vid beslutspraxisen har ställning tagits också till frågan huruvida avtalspartens verksamhet kan anses vara etablerad och till det förtroende som uppstår på basis av detta. När det gäller frågan om huruvida avtalspartens verksamhet kan anses vara etablerad, ska beställaren ha vetskap om att avtalsparten faktiskt också bedrivit affärsverksamhet utöver den uppgift som framgår av myndigheternas register (HFD 16.12.2011, liggare 3576). Det förtroende som uppstår på basis av att verksamheten är etablerad ska bedömas från fall till fall på basis av den utredning som kan fås av handlingar eller t.ex. tidigare kundrelation (t.ex. HFD 2.11.2011 liggare 3155 och HFD 11.4.2013 liggare 867). Beställaren har inte ansetts ha sådant förtroende som baserar sig på avtalspartens etablerade verksamhet i en situation där avtalsparten har avförts ur förskottsuppbörsregistret strax innan avtal har ingåtts (HFD 7.11.2011 liggare 3250).

I tillsyns- och rättspraxisen har det också dragits upp tolkningslinjer där beställarens utredningsskyldighet har utsträckts längre än vad ordalydelsen i lagen förutsätter, i fråga om antingen innehållet i utredningen eller den tidsmässiga dimensionen i utrednings-

skyldigheten.

När det gäller uppgifterna om skatteskuld har utredningsskyldigheten getts en snävare tolkning än vad ordalydelsen i lagen ger vid handen. Enligt 5 § 1 mom. 3 punkten i beställaransvarslagen ska beställaren av avtalsparten begära ett intyg över betalda skatter eller ett intyg över skatteskuld eller en utredning om att en betalningsplan angående skatteskulden har gjorts upp. I praktiken har det också förutsatts att beställaren i fråga om en avtalspart som har skatteskulder alltid ska utreda huruvida en betalningsplan angående skatteskulden har gjorts upp tillsammans med skattemyndigheten. Det räcker således inte att enbart ett intyg över skatteskuld lämnats, utan i sådana fall har beställaren påförts en försummelseavgift.

Utredningsskyldigheten har preciserats i fråga om sådana utländska företag som har registrerat sig innan avtal ingåtts också i Finland. Enligt 5 § 2 mom. i beställaransvarslagen ska ett utländskt företag lämna uppgifter som motsvarar de finländska utredningarna t.ex. i form av registerutdrag eller motsvarande intyg eller på något annat allmänt vedertaget sätt i enlighet med lagstiftningen i företagets etableringsland. I tillsynspraxisen har det förutsatts att om företaget utöver etableringslandet dessutom är infört i något register som avses i beställaransvarslagen och förs av Skatteförvaltningen, ska beställaren lämnas utredningar från företagets etableringsland och en utredning angående Finland, dvs. huruvida företaget har införts i förskottsuppbörsregistret, registret över mervärdesskatteskylidiga och arbetsgivarregistret, samt en utredning om företagets eventuella skatteskulder och betalningsplanen för skatteskulderna i Finland.

Också i fråga om uppgifterna om tecknande av pensionsförsäkringar har beställarens utredningsskyldighet preciserats och till avvikelse från lagens ordalydelse utsträckts till att gälla också avtalsperioden.

I fråga om finländska företag ska utredningarna om tecknande av pensionsförsäkringar och betalning av försäkringsavgifter enligt tillsynspraxisen skaffas för hela personalens del innan avtal ingås. Om underleverantören inte haft några arbetstagare när avtal

ingåtts, men företaget anställer sådana under avtalsperioden, ska beställaren under avtalsperioden skaffa ett intyg över att arbetstagarna är pensionsförsäkrade.

När det gäller utländska arbetstagare påvisas uppgifterna om tecknande av pensionsförsäkringar genom arbetstagar-specifika E101/A1-intyg. I praktiken har beställaren inte ansetts ha försummat sin utrednings-skyldighet, om uppgifterna om utländska arbetstagarers pensionsförsäkringar inte har utretts innan avtalet ingåtts. Det har varit möjligt att lämna intygen också efter det att avtalet ingåtts, men innan arbetstagaren i fråga har påbörjat sitt arbete.

Tillsynspraxisen har fastställts i högsta förvaltningsdomstolens avgörande (HFD 5.12.2013 liggare 3829.) Målet handlade om ett avtal som ingåtts med ett utländskt företag. Beställaren hade fått E101/A1-intyg över tecknad pensionsförsäkring i fråga om några av avtalspartens utstationerade arbetstagare innan arbetet inleddes. Sådana arbetstagare hos underleverantören över vilka något intyg inte hade lämnats in hade börjat arbeta utan att beställaren visste om det och utan tillstånd. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i sitt avgörande bl.a. att när det är fråga om underleverantörsavtal ska beställaren beakta att underleverantören under hela avtalsperioden ska se till att det finns ett i 5 § 1 mom. 4 punkten avsett intyg över tecknande av pensionsförsäkringar för arbetstagarna och intyg över betalda pensionsförsäkringsavgifter eller en utredning om att en betalningsförbindelse angående förfallna pensionsförsäkringsavgifter har ingåtts. I det aktuella fallet borde således beställaren ha krävt E101/A1-intyg för alla arbetstagare. Då beställaren i avtalet inte hade tagit i beaktande möjligheten att underleverantörens arbetstagare kan bytas ut, trots att beställaren varit medveten om sådan möjlighet inom en arbetskraftsintensiv bransch, hade beställaren inte fullgjort sin förhandsutredningsskyldighet enligt beställansvarslagen.

Lagen om utstationerade arbetstagare

Med utstationerade arbetstagare avses arbetstagare som vanligtvis arbetar i någon annan stat än Finland, och som under en be-

gränsad tid utstationeras till Finland av en arbetsgivare som är etablerad i en annan stat.

Bestämmelser om minimianställningsvillkoren för utstationerade arbetstagare finns i lagen om utstationerade arbetstagare (1146/1999). Genom den ovan nämnda lagen genomfördes i Finland Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Med tanke på tillämpningen av lagen saknar det betydelse huruvida det utsändande företaget är etablerat inom EU eller utanför EU.

På arbetsavtalet för en arbetstagare som utstationerats i Finland ska vissa bestämmelser i den finska lagstiftningen (bl.a. bestämmelserna om arbetstid och semester, och om minimilön) tillämpas, till de delar dessa är ur arbetstagarens synvinkel förmånligare än de anställningsvillkor som i övrigt är tillämpliga.

Bestämmelser om minimilön ingår i lagen om utstationerade arbetstagare. Som minimilön för en utstationerad arbetstagare betraktas ett vederlag som bestäms med stöd av ett i arbetsavtalslagen avsett allmänt bindande kollektivavtal. Arbetsgivaren ska iakttå åtminstone det som i ett riksomfattande, allmänt bindande kollektivavtal som bör anses vara representativt för branschen i fråga (*allmänbindande kollektivavtal*) bestämts om anställningsvillkor och arbetsförhållanden som hänför sig till det arbete som arbetstagare utför eller därmed närmast jämförbart arbete. I fråga om anställningsförhållandena för utstationerade arbetstagare tillämpas dessutom de allmänt bindande kollektivavtalens bestämmelser om arbetstid, semester och skydd i arbetet. På utstationerade utlyrda arbetstagare å sin sida tillämpas samma bestämmelser och föreskrifter i kollektivavtalet som tillämpas på inhemska utlyrda arbetstagare.

Om ett företag som utstationerar arbetskraft i Finland inte har något driftsställe i Finland, ska företaget enligt 4 a § ha en företrädare i Finland. Arbetsgivaren eller den ovan nämnda företrädaren för det utsändande företaget har enligt 8 a § skyldighet att bemyndigad av den utstationerade arbetstagaren till personalens företrädare lämna uppgifter om de anställningsvillkor som ska tillämpas på arbets-

tagarens arbetsavtal.

Arbetskyddsmyndigheterna utövar tillsyn över att lagen om utstationerade arbetstagare iaktas. För brott mot de lagenliga skyldigheterna kan dömas till böter.

2.2 Lagstiftningen i utlandet och i EU

Europeiska unionen

Direktivet om sanktioner mot arbetsgivare

Målet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt, nedan *direktivet om sanktioner mot arbetsgivare*, är att i syfte att bekämpa olaglig invandring förbjuda anställning av medborgare från tredjeländer som olagligt vistas inom Europeiska unionens område. Syftet med direktivet är att minska olaglig invandring och svartarbetets attraktionskraft och samtidigt skydda olagliga invandrare mot exploatering. Ur beställaransvarets synvinkel viktiga bestämmelser i direktivet är sådana som gäller huvudentreprenörens och eventuella mellanliggande entreprenörers ansvar för att betala påföljder och efterbetalningar då den underleverantör som är arbetsgivare anställt tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet. De nämnda bestämmelserna har i Finland satts i kraft genom 11 a kap. i arbetsavtalslagen. Påföljdsavgiften påförs av Migrationsverket. Tills vidare har inga påföljdsavgifter påförts.

Förslaget till direktiv om genomförande av direktivet om utstationerade arbetstagare

Kommissionens framlade i mars 2012 ett förslag till ett direktiv om genomförande av direktivet om utstationerade arbetstagare. Direktivförslagets syfte är att förbättra verkställigheten, tillämpningen och det praktiska genomförandet av direktiv 96/71/EG, så att minimiskyddet av tillbörlig nivå för arbetstagare som utstationeras i en annan medlemsstat respekteras, serviceleverantörers möjligheter att utöva friheten att tillhandahålla tjänster underlättas och reell konkurrens mellan serviceleverantörer främjas.

I rådet för sysselsättning och socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor enades man om en allmän riktlinje om direktivet i december 2013. Ett förslag som är viktigt ur den nationella beställaransvarslagstiftningens synvinkel är förslaget om beställarens och underleverantörens gemensamma ansvar för underleverantörens förpliktelser inom byggbranschen. Enligt rådets allmänna riktlinje ska medlemsstaterna utfärda bestämmelser om ett gemensamt ansvar som omfattar beställaren och som gäller fordringar angående obetalda minimilöner till underleverantörens utstationerade arbetstagare och återbetalning av felaktiga förskottsinnehållningar och socialskyddsavgifter. Det gemensamma ansvaret ska tillämpas på alla fall av utstationering (underleverans, interna överföringar inom företag och arbetskraftsuthyrning), men ansvaret ska begränsas till beställarens direkta avtalspart. Alternativt vidtas sådana andra åtgärder enligt EU-rätten och den nationella lagstiftningen eller praxisen vilka möjliggör effektiva och proportionella sanktioner i beställarens direkta avtalsförhållande. En beställare som iakttagit omsorg enligt den nationella rätten kan frikännas från ansvar.

Direktivet antogs den 15 maj 2014 och medlemsstaterna ska genomföra de ändringar som följer av direktivet senast den 18 juni 2016.

Totalreformen av upphandlingsdirektiv

En totalreform av upphandlingslagstiftningen har blivit färdig i EU under första hälften av 2014. Den innefattar tre direktiv: direktivet om offentlig upphandling, direktivet om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster samt direktivet om koncessioner. Genom direktiven reformeras, med undantag för rättsmedlen, hela EU:s nuvarande lagstiftning om upphandling.

Ur beställaransvarets synvinkel viktiga bestämmelser är sådana som gäller fullgörandet av anbudsgivarens lagstadgade skyldigheter. Grunderna för uteslutning av anbudsgivare ska räknas upp på EU-nivån på samma uttömmande sätt som nuförtiden, men grunderna har utökats i samband med reformen. I

fortsättningen får ingen offentlig upphandling göras bl.a. hos sådan anbudsgivare som har försummat sina förpliktelser när det gäller betalning av skatter och socialskyddsavgifter, så att försummelsen kan påvisas genom ett lagakraftvunnet beslut. Nya exempel fall ska inkluderas i grunderna för uteslutning. Nya obligatoriska grunder för uteslutning är bl.a. terrorbrott och finansiering av terrorismen samt brott som har att göra med människohandel. Nya grunder för uteslutning som är beroende av prövning är sådana situationer där den upphandlande enheten kan påvisa att anbudsgivaren underlåtit att följa miljö-, social- och arbetsrättsliga regler. Med regler av ses EU:s rättsakter och medlemsstaternas författningar, kollektivavtal och vissa internationella konventioner som nämns i bilaga XI till upphandlingsdirektivet.

Dessutom underlättas anbudsgivarnas administrativa arbetsbörda. I fortsättningen kan det under anbudsfordarandets gång lämnas ett utlåtande om att någon uteslutningsgrund inte föreligger. Utlåtandet utfärdas på en standardblankett som Europeiska kommissionen utarbetat (*Single European Procurement Document*). Faktiska utredningar begärs endast av den vinnande anbudsgivaren. Därutöver ska den upphandlande enheten på eget initiativ skaffa utredning om grunderna för uteslutning i fråga om den vinnande anbudsgivaren, om den upphandlande enheten kostnadsfritt har tillträde till sådana nationella databanker som innehåller de uppgifter som behövs vid utredningen. En dylik offentlig databank är i Finland t.ex. företags- och organisationsdatasystemet (FODS).

I upphandlingsdirektiven ingår nya bestämmelser om underleveranser. I fortsättningen är den upphandlande enheten skyldig att, i fråga om byggentreprenader och upphandling av tjänster som utförs i den upphandlande enhetens lokaler under dess övervakning, kräva att huvudavtalsparten innan prestationerna enligt avtalet inleds uppger namnen på, kontaktuppgifterna för och företrädarna för de underleverantörer som anlitas, om dessa är kända redan vid tidpunkten i fråga. Den upphandlande enheten ska dessutom vid nämnd upphandling kräva att huvudavtalsparten under avtalsperioden meddelar om ändringar i underleverantörskedjorna.

Medlemsstaterna kan utöver de ovan nämnda bestämmelserna också införa andra åtgärder. Medlemsstaterna kan t.ex. föreskriva att den upphandlande enheten betalar vederlaget för upphandlingskontraktet förbi huvudavtalsparten direkt till dess underleverantör eller bestämma att den upphandlande enheten ska kräva att huvudavtalsparten byter ut en underleverantör som gjort sig skyldig till något som utgör uteslutningsgrund.

Medlemsstaterna får två år på sig att införliva bestämmelserna i direktiven i den nationella lagstiftningen. Arbets- och näringsministeriet har i november 2013 tillsatt en styrgrupp med tanke på genomförandet av direktiven och en arbetsgrupp som ansvarar för beredningen. Enligt uppdraget ska en totalreform av upphandlingslagstiftningen beredas i form av en regeringsproposition, så att lagarna kan sättas i kraft på våren 2016 inom de tidsfrister som anges i direktiven.

Bestämmelserna om beställarens ansvar i europeiska länder

Till stöd för arbetet i arbetsgruppen för beställansvar har arbets- och näringsministeriet låtit göra en utredning om europeiska system för beställansvar (Selvitys eurooppalaisista tilaajavastuujärjestelmästä, TEM rapporteja 27/2012). Utredningen täcker den gällande lagstiftningen i sammanlagt 11 länder och i utredningen bedöms också hur bestämmelserna om beställarens ansvar i länderna i fråga fungerar och vilken effekt de har, särskilt med tanke på kampen mot grå ekonomi och främjande av en sund konkurrens mellan företag. Utredningen finns tillgänglig (på finska) på arbets- och näringsministeriets webbplats (www.tem.fi > ajankoh-taista > julkaisut > TEM raportteja).

Dessutom har Enheten för utredning av grå ekonomi gjort en utredning om det system för skatteinnehållning som tillämpas inom byggbranschen i Storbritannien (Ison-Britannian CIS-järjestelmä –veronpidätys-pakko rakennusalalla, selvitys 15/2013).

Sverige

Sverige har ingen nationell lagstiftning om beställarens ansvar. Sveriges riksdag har bett

regeringen bereda bestämmelser om gemensamt ansvar, särskilt med tanke på utstationerade arbetstagare och tryggheten av deras rättigheter. Organisationerna i byggbranschen diskuterar som bäst frågan om att i det kollektivavtal som gäller i byggbranschen inkludera bestämmelser om det gemensamma ansvaret i fråga om beställare. Ett brott mot en föreskrift i kollektivavtalet kan medföra skadeståndsskyldighet för en arbetsgivare som anlitar underleverantörer, om förseelsen inte anses vara obetydlig eller om det endast rör sig om ett formfel (Arbetsdomstolen DOM nr 83/13, Mål nr A32/12).

Norge

I Norge har beställaren gemensamt ansvar för arbetstagarnas lönefordringar hos underleverantören inom sådana branscher där det finns ett gällande allmänt bindande kollektivavtal. Sådana branscher är byggbranschen, byggandet i anslutning till sjöfart, jordbruk, trädgårdsskötsel och städning. En beställare eller underleverantör som anlitar utomstående arbetskraft eller hyr arbetstagare, har samma ansvar som en proprieborgenär för att löner, övertidsersättningar och semesterlön enligt kollektivavtalen betalas. Det gemensamma ansvaret omfattar arbetstagare i underleverantörskedjan ända till den lägsta nivån. I kollektivavtalen finns det närmare branschvisa bestämmelser om de arbetsuppgifter som beställarens ansvar tillämpas på.

I skattelagstiftningen finns dessutom regler om beställarens och underleverantörens gemensamma ansvar i en situation där hyrd arbetskraft anlitas. Enligt skattelagstiftningen är då beställaren och underleverantören gemensamt ansvariga för förskottsinnehållning. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att utländska entreprenörer och serviceleverantörer betalar skatt för det arbete som utförts i Norge.

Estland

Estland har ingen nationell lagstiftning om beställarens ansvar.

Polen

Polen har ingen nationell lagstiftning om beställarens ansvar.

Tyskland

I Tyskland har man genom bestämmelserna om beställarens ansvar velat ingripa särskilt mot grå ekonomi inom byggbranschen, såsom ett otillbörligt utnyttjande av underleverantörskedjor. Genom ansvarsbestämmelserna har man också velat skydda tyska små och medelstora företag mot illojal konkurrens från sådana entreprenörers sida vilka kommer från länder där lägre löner betalas.

Beställarens ansvar omfattar i regel beställarens hela affärsverksamhet inom byggbranschen, elhandeln, gruvarbetet i kolgruvor, industriella rengörings- och städtjänster, målning- och inredningstjänster, säkerhetstjänster, kommersiella aktörers tvätterverksamhet och avfallshantering.

Sådana bestämmelser om beställarens ansvar som har att göra med betalning av skatter tillämpas endast inom byggbranschen. Ansvaret omfattar avtalspartens verksamhet, vilket betyder att något ansvar för kedjan inte finns. Ansvaret omfattar skatten på den ersättning som betalats för entreprenaden samt skatten på de löner som betalats till avtalspartens arbetstagare. Den som beställer arbetet har ansvaret för skatteinnehållning.

Den entreprenör som har huvudansvaret ska vid ingående av avtal iakttäta särskild omsorgsplikt. Entreprenören kan be att en underleverantör uppvisar en betalningsbefrielse som gäller skatter. Om underleverantören har visat upp en betalningsbefrielse, är entreprenören ansvarig för skatterna, om entreprenören varit medveten om att betalningsbefrielsen skaffats med ohederliga metoder eller på basis av felaktiga uppgifter eller om entreprenörens ovetskap om nämnda omständigheter har berott på entreprenörens egen grova oaktsamhet.

Om någon betalningsbefrielse i fråga om skatter inte uppvisas, ska beställaren av byggtjänster innehålla 15 procent av den ersättning som betalas till entreprenören. Den som beställer tjänster ska försäkra sig om att skatteinnehållning görs på tillbörligt sätt. Be-

ställaren är dock inte skyldig att utreda huruvida entreprenören har tidigare skatteskulder, utan beställaren är ansvarig endast för de skatter som grundar sig på det avtal som beställaren ingått.

Beställarens gemensamma ansvar omfattar också de socialskyddsavgifter som gäller avtalspartens arbetstagare, men i en mer begränsad omfattning och i en situation där värdet på byggentreprenaden är minst 500 000 euro. Ansvaret tillämpas på en entreprenör som bär det huvudsakliga ansvaret och under vissa förutsättningar också på andra parter i en underleverantörskedja. Entreprenören med det huvudsakliga ansvaret för entreprenaden kan befrias från ansvar, om entreprenören för den behöriga myndigheten kan visa att entreprenörens avtalspart är tillförlitlig t.ex. genom att entreprenören till myndigheten lämnar ett gällande intyg över avtalspartens betalningsbeteende eller en förbindelse som avtalsparten har ingått.

Det ansvar som gäller minimilöner och andra fordringar som tillkommer arbetstagarerna utgör å andra sidan ovillkorligt kedjeansvar vilket innebär att de olika parterna i en underleverantörskedja har gemensamt ansvar för fullgörandet av förpliktelserna. Ansvaret omfattar minimilöner, semesterersättningar och betalningar till socialfonder. Ansvaret omfattar underleverantörens alla arbetstagare inkl. utstationerade arbetstagare.

När det gäller minimilöner och andra fordringar som tillkommer arbetstagare omfattas den entreprenör som har huvudansvaret också av en särskild omsorgsplikt. Den entreprenör som har det huvudsakliga ansvaret ska be underleverantören lämna en skriftlig bekräftelse på att underleverantören i fråga samt alla andra underleverantörer i leveranskedjan följer villkoren i ett kollektivavtal som tillämpas allmänt. Den entreprenör som har huvudansvaret ska utreda saken närmare, om det under avtalsförhållandets giltighetstid uppstår en objektiv misstanke om att antingen avtalsparten eller någon av dess underleverantörer bryter mot sina lagstadgade skyldigheter.

Österrike

I Österrike syftar beställarens ansvar till att

hindra social dumpning från länder med låg lönenivå och illojal konkurrens mellan företagen. I början av 1990-talet fanns det en stor löneklyfta mellan Österrike och dess grannländer Ungern, Tjeckien, Slovakien och Slovenien. Till följd av detta lockade den österrikiska marknaden en stor skara utländska företag som ofta betalade sina egna arbetstagare löner enligt den lönenivå som gällde i hemlandet.

I Österrike omfattar beställarens ansvar arbetstagarernas löner, och det existerar inget ansvarsförhållande mellan entreprenören och avtalsparten, dvs. kedjeansvar. Beställaren har inte någon lagstadgad skyldighet att granska underleverantörens verksamhet eller dess tillförlitlighet. Österrike har inte heller något offentligt register ur vilket uppgifter om avtalsparten skulle kunna skaffas, vilket innebär att beställaren själv måste se till att beställaren får tillräckliga uppgifter om sin avtalspart innan något avtal ingås.

Tillsynen över att beställarens ansvar för utbetalning av arbetstagarernas löner fullgörs har i Österrike inte ordnats genom myndighetstillsyn. Parter vid rättegångar är alltså arbetstagare och deras företrädare (t.ex. fackförbund), arbetsgivare och den entreprenör som har huvudansvaret eller deras företrädare.

Nederländerna

I Nederländerna gäller beställarens kedjeansvar. Syftet med detta är att säkerställa att skyldigheterna i fråga om betalning av skatter, socialskyddsavgifter och arbetspensionsförsäkringsavgifter fullgörs. I och med att bestämmelser om kedjeansvar existerar kan beställaren ställas till ansvar för avtalspartens försummelse eller försummelse av ett företag som ingår i underleverantörskedjan. Beställaren kan bli befriad från kedjeansvar endast genom att beställaren betalar en viss andel av underentreprenadens värde in på ett särskilt spärrkonto som öppnats i samarbete med skattemyndigheterna. Dessutom kan användningen av olaglig hyrd arbetskraft medföra böter på 12 000 euro per arbetstagare.

Bestämmelserna om kedjeansvar har i praktiken lett till att t.ex. företag i byggbranschen inte vill ingå avtal med sådana avtals-

parter som inte använder spärrkonto. Å andra sidan har användningen av spärrkonto inte visat sig vara en lika effektiv metod i fråga om företag som tillhandahåller utlyrd arbetskraft som i fråga om underleverantörer.

Byggnadsindustrins finansinstitut (*The Economic Institute for the Construction Industry, EIB*) utredde år 2007 vilka kostnader som den nederländska lagstiftningen medför för byggnadsföretag. Enligt utredningen förorsakade kedjeansvaret företagen inom byggbranschen kostnader på cirka 22,5 miljoner euro år 2007. Kostnaderna i fråga bestod i huvudsak av kostnader för företags interna administrativa personal och de förorsakades av att personalen satte in sig i skyldigheterna enligt den nya lagstiftningen och tillämpningen av dem i företags verksamhet.

Belgien

Fram till 2008 grundade sig de belgiska bestämmelserna om beställansvar på ett registreringssystem för entreprenörer. Entreprenören kunde ansluta sig till registret, om entreprenören uppfyllde uppställda krav på tillförlitlighet. Om entreprenören inte var införd i registret var beställaren skyldig att innehålla och till skattemyndigheten redovisa 15 procent av den ersättning som skulle betalas för arbetet. Man var dock tvungen att slopa registreringssystemet efter det att Europeiska unionens domstol konstaterat att systemet kränker friheten att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster inom EU (kommissionen mot Belgien, mål C-433/04). I domen ansågs att systemet inte var proportionerligt i förhållande till den fria rörligheten av tjänster.

När det gäller regleringen om beställarens ansvar i Belgien finns det nuförtiden ett tude-lat system, som innebär att inom den privata sektorn har entreprenören ansvaret för underleverantörens socialskyddsavgifter och skatteskuld och inom den offentliga sektorn tillämpas ett system med godkända entreprenörer. Bestämmelserna om beställarens ansvar gäller byggbranschen. Syftet med bestämmelserna är att ingripa mot sådan verksamhet där personer som är verksamma i byggbranschen (så kallade *gangmaster*) anställer stora skaror arbetstagare utan att betala tillräckliga löner till dem och att utan att fullgöra tillbö-

liga arbetsgivarskyldigheter eller betala socialskyddsavgifter. Genom beställansvar försöker man också hindra att s.k. bubbelbolag grundas med tanke på underleveranser, och se till att skatter och socialskyddsavgifter på behörigt sätt redovisas till myndigheter.

De bestämmelser om entreprenörens ansvar för underleverantörens socialskyddsavgifter och skatteskulder vilka tillämpas inom den privata sektorn säkerställer att entreprenören fullgjort sina lagstadgade skyldigheter och sina arbetsgivarskyldigheter. Bestämmelserna finns på tre olika nivåer. På det allmänna planet har beställaren tillsammans med den som utför arbetet gemensamt ansvar för den sistnämndas skatteskulder och obetalda socialskyddsavgifter. Beställaren kan dock befrias från ansvar, om beställaren innehåller en viss andel av den ersättning som enligt avtal ska betalas för det beställda arbetet och redovisar den direkt till myndigheten i fråga. Finans- och socialskyddsministerierna har en databas där beställaren kan kontrollera huruvida entreprenören eller underleverantören har skatteskulder eller obetalda socialskyddsavgifter.

Kedjeansvaret omfattar endast obetalda socialskyddsavgifter. Ansvaret omvandlas till kedjeansvar, om någon av entreprenörerna i kedjan försummar att betala socialskyddsavgifterna och skulden inte kan indrivas. I ett sådant fall kan de försummade avgifterna indrivas hos den beställare som står närmast i tur i kedjan av entreprenörer.

På offentlig upphandling tillämpas ett system med s.k. godkända entreprenörer. Vid offentlig upphandling vars värde utan mervärdeskatt överstiger 50 000 euro eller 75 000 euro, beroende på upphandlingens art, kan myndigheten ingå avtal endast med en godkänd entreprenör. Om myndigheten vill ingå avtal med en entreprenör som inte är en godkänd entreprenör, ska entreprenören genom dokument kunna påvisa att denne uppfyller de krav som ställs på en godkänd entreprenör.

Frankrike

Syftet med bestämmelserna om beställarens ansvar är att säkerställa att de skyldigheter som gäller socialskyddet fullgörs och att

skydda avtalspartens arbetstagare mot svartjobb.

Då en beställare ingår avtal om köp av ett arbete eller tjänster till ett värde av minst 3 000 euro, har beställaren vid undertecknandet av avtal och senare med sex månaders mellanrum skyldighet att kontrollera att avtalsparten är införd i obligatoriska socialskyddsregister och att skatter och obligatoriska socialskyddsavgifter är betalda. Om beställaren försummar sin skyldighet att kontrollera uppgifterna om avtalsparten, har beställaren gemensamt ansvar med avtalsparten för dennas obetalda socialskyddsavgifter, skatter och löner i den utsträckning som de motsvarar värdet av det arbete som utförts i form av underleveranser.

När det gäller hyrd arbetskraft har beställaren gemensamt ansvar för betalningen av de hyrda arbetstagarnas löner och socialskyddsavgifter. Beställaren kan be ett intyg över att socialskyddsavgifterna är betalda av det företag som förmedlar hyrd arbetskraft, men det att intyg skaffas befriar inte beställaren från det ansvar som gäller hyrd arbetskraft.

Spanien

I Spanien är de allmänna målen för bestämmelserna med beställansvar å ena sidan att skydda arbetstagarnas rättigheter och å andra sidan att säkerställa att alla företag som deltar i underleverantörsprocessen fullgör de skyldigheter som ålagts dem. Målet med bestämmelserna om gemensamt ansvar är dessutom att säkerställa att de skyldigheter som gäller arbetstagarnas löner, socialskyddsavgifter, arbetshälsa och säkerheten i arbetet fullgörs.

Bestämmelserna om beställarens ansvar ålägger beställaren att på ett tillräckligt sätt kontrollera och övervaka att avtalsparten fullgör sina skyldigheter i fråga om löneutbetalning, socialskyddsavgifter, arbetshälsa och säkerheten i arbetet samt betalningen av skatter. I lagstiftningen definieras således inte i detalj i vilket skede beställaren ska skaffa ovan nämnda uppgifter. Regleringen omfattar avtal om sådant arbete som är direkt nödvändigt med tanke på beställarens produktion och affärsverksamhet. Regleringen är allmän, och den omfattar således i princip alla sekto-

rer.

I Spanien kan beställarens försummelse leda till böter, gemensamt ansvar för socialskyddsavgifter och löner samt sekundärt ansvar för skatter. Beställaren kan bli befriad från gemensamt ansvar när det gäller socialskyddsavgifter genom att denne hos myndigheten begär ett intyg över betalda socialskyddsavgifter. Beställaren befrias från ansvar om myndigheten inte har utfärdat intyget inom 30 arbetsdagar eller om ett företag som är underleverantör på tillbörligt sätt har betalat sina socialskyddsavgifter. Beställarens sekundära ansvar för skatter omfattar sådan skatteskuld som hänför sig till ett arbete eller en tjänst som beställts hos en underleverantör. Man kan bli befriad från skatteansvar om underleverantören lämnar beställaren ett intyg över att skatter har betalats för de senaste 12 månaderna. I de fall som handlar om försummelse av löneutbetalning har arbetstagare möjlighet att på rättslig väg driva in sina fordringar hos både den egna arbetsgivaren och den ansvarige beställaren.

Italien

I Italien är syftet med bestämmelserna om beställarens ansvar att värna om arbetstagarnas rättigheter samt om fri konkurrens på marknaden. Bestämmelserna om beställarens ansvar omfattar alla branscher, men det finns dessutom särskilda förpliktelser för byggbranschen. Det beställansvar som gäller anlåtande av hyrd arbetskraft är klart stängare reglerat än det beställansvar som gäller underleveranser.

När det gäller hyrd arbetskraft har beställaren straffrättsligt ansvar bl.a. om beställaren använder hyrd arbetskraft som tillhandahålls av ett företag som förfar olagligt eller ingår ett avtal om sådant tillfälligt arbete som inte motsvarar de förpliktelser som föreskrivs i lag. Beställaren har dessutom gemensamt ansvar med ett företag som tillhandahåller hyrd arbetskraft för tillfälligt hyrda arbetstagares löner och andra ersättningar.

När det gäller entreprenader omfattar beställarens ansvar arbetstagarna hos underleverantörer. Beställaren har gemensamt ansvar med underleverantören för de löner som underleverantören betalar till sina arbetstaga-

re samt för obligatoriska avgifter och försäkringar. Ansvaret sträcker sig tidsmässigt till två år efter att avtalet om underleverans har löpt ut.

I Italien ansvarar beställaren för att denna i tillräcklig utsträckning utreder och skaffar information om avtalsparten, underleverantören eller ett företag som hyr ut arbetstagare. I lagstiftningen har det inte i detalj specificerats på vilket sätt och med hjälp av vilka handlingar denna skyldighet bör fullgöras. Bestämmelserna om beställarens ansvar har ändrats ofta, och detta har lett till problem vid verkställandet av regleringen och i fråga om tillräcklig övervakning av att regleringen iakttas.

Storbritannien

Storbritanniens skatteförvaltning förfogar över ett särskilt beskattningssystem för byggbranschen (*Construction Industry Scheme, CIS*). Systemet tillämpas i första hand på huvud- och underentreprenörerna inom byggindustrin, men också sådana företag som använder byggtjänster sporadiskt kan under vissa förutsättningar omfattas av systemets tillämpningsområde.

I systemet ska underleverantörerna registrera sig hos skatteförvaltningen innan entreprenörsverksamheten inleds. Huvudentreprenören ska innehålla 20 procent av betalningarna för entreprenader till underleverantörerna och redovisa dessa till skatteförvaltningen. Innehållningarna beaktas vid den totala beskattningen av underleverantörer på årsbasis. Om underleverantören inte registrerar sig, ska huvudentreprenören innehålla en förhöjd andel på 30 procent av betalningarna för entreprenader till underleverantören.

Underleverantören kan under vissa förutsättningar erhålla en ställning där huvudentreprenören inte gör de ovan nämnda innehållningarna. Också i ett sådant fall ska underleverantören registrera sig hos skatteförvaltningen och ska dessutom uppfylla vissa kompletterande krav. I ett sådant fall genomförs också en årlig automatiserad skattegranskning av underleverantören (*Tax Treatment Qualification Test, Ongoing TTQT*) för att få reda på huruvida företaget har fullgjort sina beskattningsmässiga skyldigheter

t.ex. som arbetsgivare eller entreprenör.

2.3 Bedömning av nuläget

Beställarens utredningsskyldighet och tillgången till uppgifter

Med tanke på det arbete som arbetsgruppen för beställansvar skulle utföra lät arbets- och näringsministeriet genomföra en webbfrågan om hur beställansvarslagen fungerar och om dess effektivitet, särskilt om lagens konsekvenser för företag (*Tilajaavastuulain uudistamistarpeet -kyselytutkimus sopimuskumppanin luotettavuuden arvioinnista TEM raportteja 26/2012*). Förfrågan riktades till företag och sådana parter och myndigheter som är sakkunniga i fråga om beställansvarslagen. Förfrågan besvarades av sammanlagt 223 respondenter. Cirka hälften av respondenterna var verksamma inom byggbranschen, vilket sannolikt syns i svaren, särskilt när nya bestämmelser om byggbranschen trädde i kraft i september 2012.

De respondenter som svarade på frågorna i enkätutredningen var eniga om att uppgifterna om betalning av skatter, existensen av skatteskuldsintyg eller avtal om betalning av skatteskuld och uppgifterna om tecknad olycksfallsförsäkring är centrala när frågan om avtalspartens tillförlitlighet avgörs. Som väsentliga betraktades också uppgifterna om att företaget införts i registret över mervärdesskattskyldiga, i förskottsuppbördsregistret och i arbetsgivarregistret, handelsregisterutdrag samt uppgift om tecknad pensionsförsäkring. Enligt respondenterna var det tydligaste tecknet på avtalspartens opålitlighet att betalningen av skatter hade försummats. Andra saker som tyder på opålitlighet är dessutom uppgifter om betalningsstörningar och försämrade kreditvärdighet, ett för lågt pris på tjänsten, upprepade ändringar i företagets kontaktuppgifter och problem med att leverera begärda dokument. Resultatet var enhetligt inom samtliga deltagargrupper som ingick i jämförelsen.

Resultaten av utredningen motsvarar tillsynsmyndigheternas uppfattning om vilka uppgifter som är av betydelse vid bedömningen av avtalspartens pålitlighet.

Beställansvarslagens utredningsskyldig-

het som fullgörs innan avtal ingås är i och för sig ett fungerande system, och det finns inte någon anledning att ändra lagens huvudprincip om utredning av avtalspartens tillförlitlighet. Då beställaren under hot av påföljd på förhand kontrollerar att avtalsparten fullgjort sina lagstadgade skyldigheter, har beställaren möjlighet att bedöma huruvida underleverantören är tillförlitlig som avtalspart samt dennes vilja att fullgöra de lagstadgade betalningsförpliktelseerna.

Nuförtiden är utgångspunkten för fullgörandet av utredningsskyldigheten enligt beställaransvarslagen att beställaren begär uppgifterna av sin avtalspart, som är skyldig att lämna uppgifterna till beställaren. Beställaren kan också godkänna en utredning som erhållits från någon annan, om utredningen lämnas av en part som betraktas som tillförlitlig. I byggbranschen används exempelvis allmänt tjänsten tilaajavastuu.fi som tillhandahålls av bolaget Suomen Tilaajavastuu Oy. Elektroniska tjänster av denna typ finns dock inte i någon stor utsträckning inom andra sektorer.

Tillgången till de myndighetsuppgifter som hör till beställarens utredningsskyldighet bör främjas genom att utlämningen av uppgifterna i form av lättanvänd myndighetstjänst förbättras oberoende av att också privata tjänster har utvecklats för att underlätta fullgörandet av utredningsskyldigheten. En bättre tillgång till myndighetsuppgifterna kan också mer allmänt antas ha en effekt som minskar osund konkurrens, eftersom det faktum att uppgifterna kan användas lättare ökar för sin del företagsverksamhetens genomsynlighet.

En arbetsgrupp som arbets- och näringsministeriet tillsatt bedömde möjligheterna att göra det lättare för företag att fullgöra sina skyldigheter som har samband med bekämpningen av grå ekonomi (Yritysten harmaan talouden torjuntaan liittyvien julkisten velvoitteiden hoitamisen helpottaminen -työryhmän mietintö, TEM raportteja 18/2013). I arbetsgruppens betänkande föreslogs att de uppgifter som beställaransvarslagen förutsätter bör finnas tillgängliga via en tjänst som upprätthålls av en myndighet. En enda myndighetskanal skulle minska den administrativa börda som är förenad med beställarens utredningsskyldighet. Myndighetskanalen kunde bäst verkställas genom före-

tags- och organisationsdatasystemet (FODS), antingen så att dess datainnehåll utökas eller så att tillträde till andra myndighetstjänster via FODS möjliggörs. Uppgift om att ett företag är infört i förskottsuppbörsregistret, i arbetsgivarregistret och i registret över mervärdesskatteskyldiga kan redan i dagsläget fås via FODS, liksom också ett elektroniskt handelsregisterutdrag kan fås genom FODS, från den s.k. VIRRE-tjänsten.

Regeringen lämnade en proposition som handlade om ett offentligt skatteskuldregister (RP 204/2013 rd) i november 2013. I propositionen föreslås det att lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter ska ändras, så att var och en har rätt att ur det skatteskuldregister som Skatteförvaltningen för få uppgift om i registret antecknade skatteskulder för annat företag än en fysisk person eller ett stärbhus som är infört i företags- och organisationsdatasystemet. Av registret framgår det huruvida ett företag har en skatteskuld på minst 10 000 euro, som består av förfallna obetalda skatter som uppbärs av Skatteförvaltningen och för vilka det inte finns något betalningsarrangemang som Skatteförvaltningen skulle ha gjort upp. I skatteskuldregistret ska dessutom antecknas en uppgift om huruvida ett företag har försummat betalningen av mervärdeskatt eller försummat att göra en anmälan om förskottsinnehållning och arbetsgivarens socialförsäkringsavgifter. När ett offentligt skatteskuldregister tagits i bruk ska också beskattningsuppgifterna kunna fås via FODS. I samband med ovan nämnda ändringar föreslås också beställaransvarslagen bli ändrad. Enligt propositionen ska beställaren i stället för ett intyg över betalning av skatter och en utredning om betalningsplan kunna ta reda på uppgifter om avtalspartens skatteskulder hos Skatteförvaltningen i enlighet med 20 d eller 20 e § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter.

I beställaransvarslagens bestämmelser bör man beakta att beställaren i så stor utsträckning som möjligt på eget initiativ kan använda sig av sådana uppgifter som kan fås av myndighetsregister. Detta skulle förbättra uppgifternas aktualitet och korrekthet och minska den administrativa börda som utredningsskyldigheten medför för beställaren.

Beställarens ansvar under avtalsperioden

För att öka beställaransvarslagens effekt har man i Finland föreslagit att beställarens ansvar skulle utsträckas till att gälla hela avtalsperioden (bl.a. i utredningen Suomen kansainvälistyvä harmaa talous, eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010). Beställaren bör övervaka att kollektivavtalen faktiskt iakttas och beställaransvaret bör utsträckas till att omfatta hela kedjan av underleverantörer. I den förfrågan till företag som genomfördes i samband med arbetet i arbetsgruppen för beställaransvar (Tilaa javastuulain uudistamistarpeet -kyselytutkimus sopimus-kumppanin luotettavuuden arvioinnista, TEM raportteja 26/2012) togs kedjeansvar också upp som en metod att öka beställarens ansvar för underleverantörers försummelser, trots att många respondenter var skeptiska till hur systemet skulle fungera.

Utomlands har det genomförts lagstiftningslösningar som innebär att beställaren vid sidan av sin avtalspart ansvarar för att den sistnämnda inte försummar sina förpliktelser under avtalsperioden. Det system med kedjeansvar som förekommer i den nederländska lagstiftningen är ett av de mest långtgående systemen för beställaransvar. Också i Belgien, Tyskland och Norge svarar beställaren utöver avtalspartens förpliktelser dessutom också för förpliktelserna för följande länkar i kedjan, men ansvaret är inte lika omfattande som i den nederländska lagstiftningen.

I direktivet för genomförande av direktivet om utstationerade arbetstagare finns bestämmelser om beställarens gemensamma ansvar som omfattar de fordringar som gäller obetalda minimilöner till underleverantörens utstationerade arbetstagare och återbetalning av felaktiga förskotts innehållningar och socialskyddsavgifter. Det gemensamma ansvaret ska tillämpas på alla fall av utstationering enligt direktivet (underleverans, interna överföringar inom företag och hyrd arbetskraft). Ansvaret ska begränsas till beställarens direkta avtalspart. I stället för gemensamt ansvar kan EU:s medlemsstater alternativt införa andra åtgärder enligt EU-rätten och den nationella lagstiftningen eller praxisen, vilka

möjliggör effektiva och proportionella sanktioner i beställarens direkta avtalsförhållande.

Som ett av de viktigaste alternativen att utveckla beställaransvarslagen har föreslagits ett effektivare ingripande mot lönedumpning. Till denna del föreslog arbetsgruppen för beställaransvar i sin mellanrapport preliminära regleringsmodeller som skulle göra det möjligt att genom beställarens gemensamma ansvar säkerställa att minimianställningsvillkoren i fråga om löner uppfylls. Alternativen omfattade sådana situationer där beställaren var medveten om lönedumpningen och situationer där avtalsparten är ett företag som registrerats nyligen. Arbetsgruppen nådde ingen enighet om regleringsmodellerna, och i den remissrespons som erhållits med anledning av mellanrapporten delade sig meningarna klart. Arbetsgivarorganisationerna och den myndighet som utövar tillsyn över att beställaransvarslagen iakttas, dvs. Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ställde sig negativa till regleringen. Arbetstagarorganisationerna understödde förslaget om beställarens gemensamma ansvar och särskilt förslaget om ytterligare utredning av kedjeansvaret enligt den holländska modellen, men så att beställarens ansvar för avtalsparterna ska regleras i annan lagstiftning i stället för beställaransvarslagen.

I den utredning som genomfördes med anledning av förslagen i mellanrapporten ansåg företagen att det i praktiken var ytterst svårt att genomföra förslagen, eftersom företagen saknade möjligheter, metoder och kunskaper att ta reda på hurdana löner som betalas och hurdana villkor som iakttas i underleverantörskedjan. De sakkunniga som intervjuades i samband med utredningen å sin sida ansåg att genomförandet av förslagen i mellanrapporten var svåra att övervaka (Selvitys tilaa javastuulain uudistamiseksi tehtyjen ehdotusten vaikutuksista, TEM raportteja 1/2014).

I regeringens strukturpolitiska program ingår en föresats om förhandlings- och avtalssystemet (punkt 1.25 i programmet). I enlighet med den håller arbetsmarknadsorganisationerna på att inleda förhandlingar om utveckling av förhandlings- och avtalssystemet. Utvecklingen av avtalssystemet omfattar också påföljderna för betalning av löner som underskrider minimilönen enligt kollektiv

tivavtalet. Resultat av förhandlingarna förväntas före utgången av 2014, varefter förhandlingarna på trepartsbasis om utveckling av avtalssystemet tidigast kan inledas.

Av nämnda orsaker kan skyldigheterna enligt beställaransvarslagen utvecklas utgående från beställarens nuvarande utredningsskyldighet och påföljdssystemet i samband med den.

Utveckling av påföljdssystemet

Enligt regeringsprogrammet, åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet samt regeringens strukturpolitiska program utvecklas påföljdssystemet enligt beställaransvarslagen genom att försummelseavgifterna höjs.

Försummelseavgiften ska vara effektiv och stå i rätt proportion till hur klandervärd försummelsen är med beaktande av de ekonomiska intressen som är förenade med avtalsförhållandet.

Inom byggverksamheten kan en förhöjd försummelseavgift påföras beställaren i en situation där beställaren ingått avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller någon annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud eller i en situation där beställaren under rådande förhållanden borde ha vetat att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Den förhöjda försummelseavgiften påförs alltså i sådana situationer där beställarens förfarande kan betraktas som särskilt klandervärdt. Då avtal ingås med en som belagts med näringsförbud eller medveten om att avtalsparten inte kommer att följa lagstiftningen, finns det en risk för att beställaren med avsikt försöker kringgå lagstiftningen och t.ex. låter utföra en del av entreprenaden som svartjobb. För att lagens förebyggande effekt ska kunna förbättras bör påföljdssystemet skärpas så att sådana gärningar som för närvarande inom byggverksamheten omfattas av förhöjd försummelseavgift på motsvarande sätt ska betraktas som klandervärda i fråga om alla avtal som omfattas av beställaransvarslagens tillämpningsområde.

Vid beredningen har det vidare bedömts

huruvida försummelseavgiftens belopp i likhet med nuläget ska baseras på minimi- och maximibelopp i euro eller huruvida avgiftens storlek bör bestämmas på någon annan grund. Ett alternativ kunde vara att avgiftens belopp bestäms på basis av avtalets värde.

Om försummelseavgiftens belopp bands vid avtalets värde, skulle påföljden kunna ha en större förebyggande effekt än tidigare i de fall där avtalets värde är betydande, men å andra sidan skulle beloppet av påföljdsavgift sannolikt bli mindre vid avtal av lägre värde. Om försummelseavgiften var bunden vid avtalets värde, skulle också tillsynsmyndighetens prövningsrätt minska och återspegla dåligt klandervärdigheten i beställarens försummelse exempelvis i sådana situationer där beställaren skaffat utredningarna, men utredningarna innehåller bristfälligheter. I 9 § 3 mom. i den gällande lagen föreskrivs att när storleken på försummelseavgiften bedöms ska graden, arten och omfattningen av brottet mot utredningsskyldigheten beaktas samt värdet av avtalet mellan beställaren och dennes avtalspart. Försummelseavgift baserar sig således långt på omständighetsprövningen, varvid gärningens klandervärdhet kan beaktas flexibelt när påföljdsavgift bestäms.

Av nämnda orsaker bedöms man genom ändring av grunden för försummelseavgift inte kunna åstadkomma klar nytta, varför försummelseavgiften också fortsättningsvis bör fastställas i euro i form av minimi- och maximibelopp.

Den minsta försummelseavgift som påförts vid tillsynspraxis har varit 800 euro och den högsta 16 000 euro, vilket visar att den avgiftsskala som fastställts i beställaransvarslagen har utnyttjats på ett täckande sätt. I syfte att göra tillsynssystemet strängare kan det anses motiverat att försummelseavgiftens och den förhöjda försummelseavgiftens belopp i euro höjs.

Under beredningen har man också diskuterat frågan om huruvida ett företag som gjort sig skyldig till allvarliga försummelser av skyldigheterna enligt beställaransvarslagen ska uteslutas från offentlig upphandling. Uteslutning skulle stöda det mål som nämns i uppdraget för arbetsgruppen för beställaransvar, nämligen att införa strängare påföljder för allvarliga försummelser. Uteslutning har

betraktats som effektiv påföljd bl.a. vid den enkätundersökning som i syfte att stöda arbetsgruppens arbete riktades till företag och andra intressentgrupper.

För att ett företag skulle kunna uteslutas från offentlig upphandling på grund av allvarliga försummelser krävs ändringar i lagstiftningen om offentlig upphandling. Ett arbete för att reformera den nämnda lagstiftningen är för närvarande aktuellt till följd av totalreformen av EU:s upphandlingsdirektiv. Med tanke på genomförandet av direktiven har arbets- och näringsministeriet i november 2013 tillsatt en styrgrupp och en arbetsgrupp som ansvarar för beredningen. Dessa ska bereda behövliga bestämmelser i form av en regeringsproposition, så att ändringarna kan sättas i kraft på våren 2016 inom de tidsfrister som anges i direktiven. Eftersom arbetet med en totalreform av lagstiftningen om offentlig upphandling har inletts är det ändamålsenligt att frågan om beaktande av allvarliga försummelser vid offentliga upphandlingsförfaranden bereds som en del av totalreformen av den lagstiftningen.

Beaktande av tillsyns- och rättspraxisen i samband med beställaransvarslagen

Vid tillsyns- och rättspraxisen i samband med beställaransvarslagen har man dragit upp tolkningsriktlinjer som förutsätter att beställaren utöver lagens innehåll också har god kännedom om tillämpningspraxisen. Enligt den utredning som genomfördes med tanke på arbetsgruppens arbete känner man inom byggbranschen, transportsektorn och inom de närliggande sektorerna samt inom den offentliga förvaltningen väl till skyldigheterna enligt beställaransvarslagen. Vid större företag känner man bättre till de lagenliga skyldigheterna, eftersom frågorna om beställarens ansvar där är en del av den normala affärsverksamheten. I andra branscher och vid mindre företag däremot känner man fortfarande dåligt eller inte alls till skyldigheterna enligt beställaransvarslagen. Det är därför motiverat att de viktigaste riktlinjer som dragits upp vid tillämpningspraxisen skrivs in i lagstiftningen. Sådana är skyldigheten att utreda beskattningsuppgifter och uppgifter om tecknande av pensionsförsäkringar och den ut-

redningsskyldighet som gäller utländska företag.

Enligt beställaransvarslagen räcker det i fråga om skatteskulder att beställaren får ett intyg över skatteskuld eller en utredning om att en betalningsplan för skatteskulden har gjorts upp. På basis av erhållen utredning ska beställaren bedöma avtalspartens tillförlitlighet. Enligt tillsynspraxisen ska beställaren, för att fullgöra sin utredningsskyldighet i fråga om en avtalspart med skatteskulder, också utreda huruvida en betalningsplan för skatteskulden har gjorts upp. Om någon betalningsplan inte existerar, påförs beställaren en påföljdsavgift.

När det gäller beställarens utredningsskyldighet och tillgången till uppgifter har man vid beredningen på det ovan beskrivna sättet haft som mål att utlämnandet av uppgifter som myndighetstjänst ska utvecklas. När det gäller beskattningsuppgifter betyder detta framför allt att beställaren i fortsättningen har möjlighet att kontrollera uppgifterna om avtalsparten i det offentliga skatteskuldsregister som föreslås i regeringens proposition RP 204/2013 rd.

Det faktum att uppgifterna om skatteskuld blir offentliga bedöms allmänt uppmuntra företag att fullgöra sina skyldigheter, eftersom offentliggörandet av uppgifter om skatteskuld påverkar negativt företagets affärsverksamhetsmöjligheter. Också i fråga om sådana avtalsförhållanden som omfattas av beställaransvarslagens tillämpningsområde är det sannolikt att en anteckning om ett företag i skatteskuldregistret försämrar företagets möjligheter att ingå nya avtalsförhållanden. I regeringspropositionen RP 204/2013 rd har det uppskattats att cirka 30 000 företag kommer att bli införda i skatteskuldregistret. Beloppet av skatteskuld som förutsätts för att bli antecknad i skatteskuldregistret höjdes vid riksdagsbehandlingen från 5 000 till 10 000 euro.

Å andra sidan kan man av det faktum att ett företag har outredd skatteskuld inte direkt dra slutsatsen att försummelserna beror på företagets ovilja att fullgöra sina skyldigheter. Orsaker till betalningssvårigheterna kan vara t.ex. konjunkturvåxlingar eller fördröjningar med betalningen av företagets egna fordringar. Om beställarna i en sådan situation inte

kunde ingå avtal på grund av beställaransvarslagen, skulle detta kunna vara ödesdigert för de underleverantörsföretag som har betalningssvårigheter. Beställaransvarslagens ursprungliga syfte har inte varit att förhindra ingående av avtal med en avtalspart som har skatteskuld, utan att överlåta åt beställaren att i sista hand på basis av erhållen utredning bedöma avtalspartens agerande.

Den praxis som etablerats vid tillämpningen av beställaransvarslagen, dvs. att man i fråga om skatteskuld också alltid kräver en betalningsplan, kan av nämnda orsaker i allför stor utsträckning anses kunna begränsa företagens affärsverksamhetsmöjligheter.

När det gäller uppgifterna om tecknad pensionsförsäkring har utredningsskyldigheten vid tillämpningspraxisen tidsmässigt utsträcks till att gälla avtalsperioden och dessutom har man förutsatt att beställaren genom avtalsvillkor ska försäkra sig om att underleverantören ser till att lämna uppgifter om tecknad pensionsförsäkring under hela avtalsperioden. I regel tecknas försäkring för arbetstagarna i det land där arbetet utförs. Undantagen gäller utstationerade arbetstagare. I fråga om de arbetstagare som utstationeras från ett land inom EU- eller EES-området påvisas uppgifterna om tecknade pensionsförsäkringar genom E101/A1-intyg. När det gäller utstationerade arbetstagare är det vanligt att man ännu vid tidpunkten då avtal ingås inte känner till vilka personer som kommer till Finland för att utföra arbetet. Då E101/A1-intyget visar existensen av pensionsförsäkring skilt för varje enskild arbetstagare, är det av betydelse med tanke på utredningen om avtalsparten fullgjort sina lagstadgade skyldigheter, att uppgifter om utstationerade arbetstagners pensionsförsäkringar följs upp under hela avtalsperioden, om uppgifterna inte har erhållits innan avtalet ingåtts. Om arbetstagarna kommer från ett tredjeland med vilket Finland har ingått ett avtal om social trygghet, visas uppgifterna om tecknad pensionsförsäkring med ett s.k. intyg för utstationerade arbetstagare, som motsvarar E101/A1-intyget. Finland har ingått avtal om social trygghet med USA, Kanada, Australien, Chile, Israel och Indien samt ett arrangemang om social trygghet med Quebec. Om arbetsgivaren är etablerad i ett

tredjeland med vilket Finland inte har något avtal om social trygghet, existerar inget förfarande med intyg. Enligt 4 § 3 mom. 3 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) gäller således lagen inte arbetstagare som en utländsk arbetsgivare sänder till Finland för att arbeta och vars arbete i Finland i denna arbetsgivares tjänst pågår i högst två år. Enligt 149 § i lagen om pension för arbetstagare kan pensionsskyddscentralen dessutom på ansökan befria en arbetsgivare från skyldigheten att ordna pensionsskydd för en arbetstagare, om arbetstagarens arbete varar i två till fem år.

När det gäller arbetstagare som försäkrats i Finland har det faktum att arbetstagare byts inte motsvarande betydelse för uppgifterna om pensionsförsäkring, eftersom systemet i Finland grundar sig på kollektiva uppgifter om tecknande av försäkring och fullgörandet av skyldigheten granskas på årsnivå. Försäkringsuppgifterna gäller inte enskilda arbetstagare i motsats till E101/A1-intygen och intygen för utstationerade arbetstagare enligt avtalen om social trygghet.

Inom byggverksamheten har det genomförts lagstiftningsreformer som syftar till bekämpning av grå ekonomi och som har betydelse för beställarens utredningsskyldighet i fråga om pensionsförsäkring. Det blev obligatoriskt från och med den 1 mars 2013 att ha ett skattenummer på id-korten för samtliga personer som arbetar på byggen. Cirka 720 000 personer hade i februari 2014 blivit antecknade i registret över skattenummer. Cirka 69 000 av dessa var medborgare i något annat land än Finland eller hade dubbelt medborgarskap. Den 1 juli 2014 infördes dessutom genom ändring av lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) och ändring av arbetarskyddslagen ett anmälningsförfarande som gäller byggarbetsplatser. I och med anmälningsförfarandet ska huvudentreprenören eller någon annan huvudsaklig genomförare av byggprojektet månatligen lämna Skatteförvaltningen omfattande uppgifter om byggentreprenaden. I de uppgifter som ska anmälas ingår bl.a. uppgifter om tecknad försäkring för arbetstagare som arbetar på en gemensam byggarbetsplats. I fråga om dessa ska det uppges att en utländsk arbetstagare har ett E101/A1-intyg för utstationering.

nerad arbetstagare. För försummelse av anmälningsskyldigheten kan huvudentreprenören och annan huvudsaklig genomförare av entreprenaden påföras en försummelseavgift på högst 15 000 euro.

Utländska arbetstagares arbetsgivare är huvudsakligen beställarnas utländska avtalsparter och sådana beställare i Finland som använder sig av utomstående utländsk arbetskraft. Enligt rättspraxis har beställaren skyldighet att se till att dess utländska avtalspart under avtalstiden lämnar arbetstagar-specifika uppgifter om tecknad pensionsförsäkring för sina arbetstagare. Av denna anledning finns det skäl att precisera lagstiftningen så att beställaren, när denne ingår avtal, ska förutsätta att avtalsparten lämnar uppgifterna i fråga.

I egenskap av arbetsgivare känner den utländska avtalsparten å sin sida bäst till de ändringar som sker i fråga om dess arbetstagare varför försummelse att lämna uppgifter om arbetstagarnas pensionsförsäkringar visar i första hand klandervärt förfarande från avtalspartens sida. Det är motiverat att påföljden för försummelse att under avtalstiden lämna uppgifter om tecknande av pensionsförsäkringar påförs den andra avtalsparten i stället för beställaren.

När det gäller företag som etablerat sig i utlandet krävs enligt tillsynspraxisen att beställaren utöver de utredningar som fås från etableringslandet dessutom ska lämna utredning om att företaget i Finland är infört i skatteregistren och uppgifter om eventuell skatteskuld, om det utländska företaget har finskt FO-nummer.

Målet med beställaranvarslagens utredningsskyldighet som gäller utländska företag är att den innehållsmässigt i så stor utsträckning som möjligt ska svara de utredningar som fås av finländska företag och på detta sätt ska ge beställaren en tillräcklig helhetsbild av huruvida det utländska företaget faktiskt har fullgjort sina skyldigheter. Också betydande försummelse i fråga om fullgörandet av skyldigheter kan undgå beställarens uppmärksamhet om utredning om fullgörandet av skyldigheterna fås endast från etableringslandet eller från Finland. Således är det motiverat att lagens bestämmelser preciseras i enlighet med tillämpningspraxisen när det gäller de utredningar som ska skaffas från ut-

ländska företag.

Frågan om huruvida avtalsförhållandet kan anses vara etablerat eller avtalspartens verksamhet kan betraktas som etablerad

Beställaranvarslagen och den utredningsskyldighet som ingår i den medför kostnader för företagen. För att kostnaderna inte skulle stiga så att de blir orimliga i förhållande till den nytta som fås, föreskrivs det i lagen om situationer där några utredningar inte behöver skaffas. Beställarens utredningsskyldighet omfattar inte sådana fall där avtalspartens verksamhet är etablerad eller där avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden eller det finns en orsak att lita på avtalsparten som kan jämföras med de ovan nämnda.

Beställaranvarslagen ändrades från och med den 1 september 2012, så att det ovan nämnda undantaget från utredningsskyldigheten upphävdes för byggverksamhetens del. Ändringen hade föreslagits av arbetsmarknadsparterna för byggbranschen. Byggverksamheten hör till riskbranscherna i fråga om grå ekonomi, och den karakteriseras av bl.a. långa underleverantörskedjor. Inom byggbranschen har det dessutom utvecklats elektroniska system och tjänster som syftar till minskning av de kostnader som föranleds av utredningsskyldigheten enligt beställaranvarslagen. Sådana tjänster anlitas allmänt i byggbranschen och av denna anledning bedömdes en ändring av bestämmelserna i fråga om etablerad verksamhet inte orsaka betydande kostnader i byggbranschen. Tillämpning av beställaranvarslagen hör dessutom till den normala affärsverksamheten i byggbranschen.

Så som det konstaterats ovan är ett av målen med reformen av beställaranvarslagen att beställaren på eget initiativ skulle kunna använda sig av de uppgifter som fås av myndighetsregister bl.a. för att minska den administrativa bördan. Tills vidare finns det inte en möjlighet till detta i fråga om samtliga registeruppgifter som omfattas av utredningsskyldigheten. Lagens tillämpningsområde omfattar också sådana sektorer där det inte finns tillgång till omfattande kommersiella

tjänster såsom i byggbranschen.

Enligt rättspraxisen ska en beställare som återoppar etablerat avtalsförhållande eller avtalspartens etablerade verksamhet som grund för att ingen utredningsskyldighet föreligger bevisa existensen av en sådan grund (t.ex. HFD 16.12.1011 liggare 3576, HFD 2.11.2011 liggare 3155, HFD 11.4.2012 liggare 867 och HFD 7.11.2011 liggare 3250).

För att förbättra lagens förebyggande effekt har det också bedömts ovan att påföljdssystemet bör göras strängare genom att utsträcka den förhöjda försummelseavgift som tillämpas inom byggverksamhet till att gälla all verksamhet som omfattas av beställansvarslagen. En förhöjd försummelseavgift ska påföras i en situation där beställaren ingått avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller någon annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud eller i en situation där beställaren under rådande förhållanden borde ha vetat att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. En förhöjd försummelseavgift kan påföras också i en situation där beställaren inte har någon utredningsskyldighet på basis av 5 § 4 mom.

Av ovan nämnda orsaker är det inte ändamålsenligt att tills vidare ompröva det undantag från utredningsskyldigheten som grundar sig på etablerat avtalsförhållande eller avtalspartens etablerade verksamhet.

De utstationerade arbetstagarnas bristfälliga uppgifter om tillämpliga anställningsvillkor

Utländska företag och de arbetstagare som dessa utstationerar i Finland är inte alltid medvetna om vilka anställningsvillkor som tillämpas på utstationerade arbetstagare och vilken myndighet i Finland som lämnar information om dessa. En del av försummelserna i fråga om anställningsvillkoren för utstationerade arbetstagare beror således på okunskap om vilka anställningsvillkor som tillämpas på anställningen och ovetskap om innehållet i lagen om utstationerade arbetstagare. Eftersom det allmänt taget förekommer många brister i iakttagandet av minimiarbetsvillkoren, finns det behov att allmänt öka

utländska aktörers kunskap om spelreglerna i det finländska arbetslivet och om behöriga myndigheter i Finland.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Propositionens syfte är att genomföra den första fasen i reformen av bestämmelserna om beställarens ansvar i enlighet med regeringens åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och riktlinjerna i regeringens strukturpolitiska program. Reformen utgår från den nuvarande utredningsskyldigheten, så att beställaren har själv möjlighet att i större utsträckning än nuförtiden ta fram de registeruppgifter som hör till utredningsskyldigheten. Påföljdssystemet utvecklas utgående från den nuvarande försummelseavgiften. Beställansvarslagens centrala tillsyns- och rättspraxis beaktas så att den samordnas med målet för minskning av beställarens administrativa börda och andra lagstiftningsändringar som syftar till bekämpning av grå ekonomi.

Propositionens utgångspunkt har i övrigt varit att tillämpningen av bestämmelserna i beställansvarslagen ska basera sig på den gällande regleringen. Förslagen i den gällande lagen har motiverats detaljerat i regeringens proposition RP 114/2006 rd, och i fråga om de bestämmelser som ändrats i riksdagen, också i arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 10/2006 rd, och i fråga om de delar som gäller byggverksamhet också i regeringens proposition RP 18/2012 rd och i arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 3/2012 rd. Ovan nämnda motiveringar har inte upprepats i den förevarande propositionen.

I denna proposition föreslås det att beställarens utredningsskyldighet ändras när det gäller skatteuppgifterna. Utgångspunkten är att beställaren själv ska kunna kontrollera avtalspartens beskattningsuppgifter ur ett sådant offentligt skatteskuldsregister som avses i regeringens proposition RP 204/2013 rd. I praktiken skulle beställaren i majoriteten av fallen anses ha fullgjort sin utredningsskyldighet när denne kontrollerat uppgifterna i skatteskuldregistret. Beställaren ska utreda beloppet av skatteskuld genom skatteskuldin-

tyg, om avtalsparten har sådan skatteskuld som är antecknad i skatteskuldsregistret. Med tanke på fullgörandet av utredningsskyldigheten saknar det betydelse huruvida en betalningsplan för skatteskulden har gjorts upp med Skatteförvaltningen eller inte. Syftet med den föreslagna regleringen är att majoriteten av utredningar skulle kunna skötas med ett så enkelt förfarande som möjligt.

Avsikten med propositionen är inte att begränsa beställarens möjligheter att skaffa de uppgifter som ska utredas av en privat tjänsteleverantör eller direkt av avtalsparten. Det sistnämnda alternativet är nödvändigt när det är fråga om utländska avtalsparter.

I denna proposition föreslås dessutom att beställarens utredningsskyldighet ändras när det gäller utredningarna om tecknande av pensionsförsäkring. Med tanke på utstationerade arbetstagare ska det i lagen intas en bestämmelse om att beställaren ska utreda hur den sociala tryggheten för arbetstagarna bestäms innan det avtalsenliga arbetet inleds. Beställaren ska dessutom, när avtal ingås, förutsätta att avtalsparten lämnar arbetstagar-specifika uppgifter om utstationerade arbetstagare och deras pensionsförsäkringar också när det avtalsenliga arbetet har inletts. En försummelseavgift ska kunna påföras beställaren, om saken inte tagits upp skriftligen vid ingåendet av avtal. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att säkerställa att alla arbetstagare är pensionsförsäkrade. Bestämmelser om avtalspartens skyldigheter ska på motsvarande sätt intas i lagen om utstationerade arbetstagare.

I propositionen föreslås det också att beställarens utredningsskyldighet ska utvidgas. Arbetsmarknadsorganisationerna godkände den 22 mars 2012 ett förhandlingsresultat som syftar till förlängning av tiden i arbetslivet, nedan *arbetskarriäravtalet*. I avtalet överenskom parterna bl.a. att företagshälsovården utvecklas och tillgången till den förbättras särskilt på små arbetsplatser. I samband med arbetskarriäravtalet överenskom parterna att det i beställaransvarslagen intas en princip om att företag förutsätter av underleverantörerna att dessa på tillbörligt sätt ordnar företagshälsovård åt sina anställda. För att principen ska genomföras föreslås att beställarens utredningsskyldighet ska ut-

sträckas till att gälla utredning av att avtalsparten ordnat företagshälsovård åt sina anställda.

I propositionen föreslås det att lagens påföljdssystem görs strängare och enhetligare. Det föreslås att minimibeloppet för försummelseavgiften ska höjas till 2 000 euro och maximibeloppet till 20 000 euro. Försummelseavgiften blir aktuell vid beställarens försummelse av utredningsskyldigheten och i en situation där beställaren vid ingående av avtal försummat att förutsätta att avtalsparten lämnar uppgift om hur den sociala tryggheten bestäms för utstationerade arbetstagare. Försummelseavgift ska påföras för försummelse att skaffa utredning eller för försummelse att lämna uppgifter. Då förutsättningen för att försummelseavgift påförs inte är avtalspartens försummelse av sina lagstadgade skyldigheter, ska beloppet av försummelseavgift stå i rätt proportion till gärningens klander- värdhet.

Den förhöjda försummelseavgiften föreslås bli höjd till minst 20 000 euro och till högst 65 000 euro. Den förhöjda försummelseavgiften ska utöver byggverksamheten dessutom utsträckas till att gälla samtliga avtal som omfattas av beställaransvarslagens tillämpningsområde. Förhöjd försummelseavgift ska påföras i en situation där beställaren ingått avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller någon annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud eller i en situation där beställaren under rådande omständigheter måste ha varit medveten om att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade betalningsskyldigheter.

De ändringar som föreslås i försummelseavgifterna gör det också möjligt att i fortsättningen i påföljdssystemet bättre beakta upprepade försummelser av utredningsskyldigheten, eftersom påföljden för de grövsta gärningarna i fortsättningen ska bestämmas i form av förhöjd påföljdsavgift enligt 9 §. Således skulle det vara möjligt att vid enkel försummelse av utredningsskyldigheten använda sig av hela skalan av påföljdsavgift när avgiften påförs, och vid upprepade försummelser av utredningsskyldigheten skulle man i fortsättningen kunna påföra högst den före-

slagna höjda försummelseavgiften, dvs. 20 000 euro.

Utöver minimi- och maximibeloppet för försummelseavgiften ska dessutom gränsen för lagens tillämpningsområde ändras så att minimivärdet av vederlaget för ett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt höjs från 7 500 euro till 9 000 euro. Genom ändringen ska värdet av vederlaget för ett avtal justeras så att det motsvarar ändringen i penningvärde. Ett ytterligare syfte med ändringen är att försummelseavgiftens minimibelopp skulle vara rimligt i förhållande till vederlaget för de avtal som omfattas av lagens tillämpningsområde.

I propositionen föreslås det att omsorgsplikten enligt lagen om utstationerade arbetstagare för den som låter utföra arbetet ska utvidgas. Arbetarskyddsmyndigheterna utövar tillsyn över att lagen om utstationerade arbetstagare iaktas. Enligt förslaget ska den som låter utföra ett arbete lämna sin utländska avtalspart skriftligen information om den myndighet som utövar tillsyn över att lagen iaktas och som tillhandahåller rådgivning om lagens tillämpning. På motsvarande sätt ska den utländska arbetsgivaren lämna motsvarande information till de arbetstagare som ska utstationeras senast när arbetet inleds.

Det föreslås att försummelse av informationsskyldigheterna görs straffbart. Målet är att öka de utstationerade arbetstagarnas och deras utländska arbetsgivares medvetenhet om de minimiarbetsvillkor som tillämpas på utstationerade arbetstagare i Finland och om den myndighet som utövar tillsyn över att lagen iaktas och ger råd angående lagen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Genom regeringens åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet eftersträvas en årlig ökning på totalt cirka 300—400 miljoner euro i betalda skatter och socialskyddsavgifter, i form av förebyggda skador på grund av brott samt återbörd av kriminell vinning. Syftet med beställaransvarslagen är framför allt att före-

bygga möjligheterna för aktörer inom grå ekonomi att operera. I den mån reformen förmår minska grå ekonomi förbättrar den konkurrensförutsättningarna för sådana företag som fullgör sina skyldigheter, främjar iakttagandet av arbetstagares anställningsvillkor och ökar därigenom skatteintäkterna och främjar ordnandet av arbetstagarnas socialskydd på tillbörligt sätt. Propositionens inverkningsmed tanke på skatteintäkter och pensionsförsäkringsavgifter eller propositionens andel av den totala nytta som uppställts som mål för åtgärdsprogrammet kan dock inte uppskattas i euro.

Konsekvenser för företagen

Det går inte att bilda sig någon uppfattning om det totala antalet avtal som omfattas av beställaransvarslagen, eftersom det inte finns någon statistik över saken. När det gäller byggverksamheten har Byggnadsindustrin RT år 2009 på basis av byggprojekt och antalet entreprenörer i samband med beredningen av omvänd mervärdesskatteskyldighet uppskattat att det årligen ingås cirka 320 000 avtal inom sektorn.

Iakttagandet av beställaransvarslagen och fullgörandet av den utredningsskyldighet som ingår i den medför kostnader för företagen. Administrativa kostnader är kostnader som medförs för företag då dessa enligt åläggande i lagstiftningen lämnar uppgifter om sin verksamhet till myndigheterna, personalen och tredje parter. Administrativ börda är den del av de administrativa kostnaderna som uppstår av åtgärder som företag vidtar endast om lagstiftningen förutsätter det. Skyldigheten att lämna uppgifter å sin sida innebär krav att producera, arkivera, skicka och bevara uppgifter.

Beställaransvarslagen medför administrativ börda för både beställare och avtalsparter. Beställaren måste begära utredningar, varefter avtalsparten ska sammanställa dem och skicka dem till beställaren. Efter detta tar beställaren emot utredningarna, bedömer dem, arkiverar dem och svarar vid behov t.ex. på arbetarskyddsmyndigheternas begäran om uppgifter.

Det gjordes en utredning om konsekvenserna av beställaransvarslagen och av de pre-

liminära förslag som arbetsgruppen lagt fram i mellanrapporten. Vid utredningen bedömdes särskilt konsekvenserna med tanke på företags administrativa börda på basis av intervjuer med företag (Selvitys tilaajavastuulain uudistamiseksi tehtyjen ehdotusten vaikutuksista, TEM raportteja 1/2014). Utredningen gjordes med hjälp av SCM-metoden (*Standard Cost Model, SCM*) som används för att bedöma den tid som går åt för företaget att fullgöra de skyldigheter som följer av lagstiftningen och övriga kostnader.

Utredningen avslöjar att företagens administrativa kostnader per begäran om utredning beror på hur ofta företagen lämnar utredningar. De företag som regelbundet begär eller lämnar utredningar har lägre administrativa kostnader än företag som endast slumpmässigt lämnar utredningar.

Kostnaderna skiljer sig också i fråga om det huruvida företag har möjlighet att använda sig av elektroniska tjänster eller inte. I utredningen deltog företag som anlidade tjänsten tilaajavastuu.fi som tillhandahålls av bolaget Suomen Tilaajavastuu Oy.

De totala kostnaderna för beställarsvarslagen består av beställarnas och leverantörernas sammanlagda kostnader. Standardiserade enligt SCM-metoden uppgår de administrativa kostnaderna för en medelstor beställare (begäran om utredning två gånger i veckan) till cirka 3 000 euro per år. I en motsvarande situation stannar de administrativa kostnaderna för en beställare som använder sig av tjänsten tilaajavastuu.fi under 200 euro per år. Kostnaderna för ett medelstort företag, dvs. företag som lämnar utredningar två gånger i veckan, stannar också enligt utredning under 200 euro per år. De administrativa kostnaderna för leverantörer som använder sig av tjänsten tilaajavastuu.fi består av årsavgiften för tjänsten och registrering för tjänsten, och i sådant fall uppstår det inga kostnader för en enskild begäran om utredning.

På basis av utredningen går det att dra riktgivande slutsatser om de inverkningsförslag angående beställarens utredningsskyldighet har på företags administrativa kostnader. I propositionen föreslås en möjlighet för beställaren att i fråga om beskattningssuppgifter använda sig av ett offentligt

skatteskuldregister. Eftersom det kan antas att beställarens utredningsskyldighet i majoriteten av fall kan fullgöras med hjälp av de uppgifter som fås från skatteskuldsregistret, kommer förslaget till denna del att minska de administrativa kostnaderna och den administrativa bördan för både beställaren och dennes avtalspart.

Å andra sidan föreslås det i propositionen att i de uppgifter som ska utredas inkluderas uppgift om att företagshälsovården är ordnad. Denna utredning ska göras på motsvarande sätt som man för närvarande utreder uppgift om tillämpligt kollektivavtal eller centrala anställningsvillkor, och till denna del ökar propositionen företags administrativa kostnader. I den ovan nämnda enkätutredningen har respondenterna inte kunna specificera den tid som går åt till en enskild utredning, eftersom tidsåtgången i betydande grad påverkas av det hur ofta företag begär utredning respektive lämnar utredning. En försiktig uppskattning är således att utredningen huruvida företagshälsovården är ordnad inte ökar beställarens och avtalspartens administrativa börda i någon betydande mån.

Också de förslag som gäller utredning av huruvida utländska arbetstagare är pensionsförsäkrade ökar beställarens administrativa börda till den delen att beställaren i avtalet måste inkludera ett villkor om detta, och avtalspartens administrativa börda i det fall att arbetstagare byts ut under avtalsperioden och ett E101/A1-intyg måste lämnas om nya arbetstagare. Skyligheterna ska inte omfatta sådana beställare som är förpliktade att tillämpa förfarandet för anmälan av uppgifter om entreprenader och arbetstagare inom byggbranschen.

Dessutom kommer de föreslagna skyldigheterna att lämna information om den myndighet som utövar tillsyn över att lagen om utstationerade arbetstagare iaktas till dem som låter utföra arbetet i Finland och de utstationerade arbetstagarnas arbetsgivare att i någon mån öka de båda informationsskyldigas administrativa börda. I praktiken innebär informationsskyldigheten för den som låter utföra arbetet det att skriftlig information om myndigheten inom ansvarsområdet för arbetarskyddet vid regionförvaltningsverket för den ort där arbetet utförs ska lämnas till en

utländsk avtalspart. Kontaktuppgifterna finns tillgängliga på arbetarskyddsförvaltningens webbplats (<http://tyosuojelu.fi/fi/>). Den arbetsmängd som fullgörandet av informationsskyldigheten kräver är liten. Uppgiften kan lämnas t.ex. i avtalet eller i andra handlingar i anslutning till avtalet.

På motsvarande sätt ska en utländsk arbetsgivare lämna motsvarande information till den arbetstagare som ska utstationeras. Lämnandet av uppgiften medför endast en liten administrativ börda i sådana fall där elektroniska informationssystem finns att tillgå.

För att den administrativa börda som beställansvarslagens skyldigheter angående utstationerade arbetstagares pensionsförsäkringar och informationsskyldigheten enligt lagen om utstationerade arbetstagare medför skulle kunna bedömas noggrannare, skulle det behövas tillförlitlig information om hur många avtal om underleveranser och hyrning av arbetskraft som de som låter utföra arbete i Finland årligen ingår med utländska tjänstleverantörer. Det går att få uppgifter om antalet arbetstagare som kortvarigt utstationeras i Finland på basis av de A1-intyg om social trygghet som Pensionsskyddscentralen registrerar. År 2013 tog Pensionsskyddscentralen emot 16 634 A1-intyg från Estland, 3 096 intyg från Polen, 1 391 intyg från Tyskland och sammanlagt 4 764 intyg från andra länder.

Cirka 720 000 personer hade i februari 2014 blivit införda i Skatteförvaltningens register över skattenummer. Cirka 69 000 av dessa var medborgare i något annat land än Finland eller hade dubbelt medborgarskap. Antalet utlänningar som hade sin hemvist utomlands var litet drygt 20 000. Dessa bedöms huvudsakligen vara utstationerade arbetstagare. Ur Skatteförvaltningens register går det dock inte att få tillförlitlig information om vem som för ögonblicket arbetar i Finland. Det finns endast uppgift om hur många utlänningar som arbetat i Finland efter det att lagen om skattenummer trätt i kraft, dvs. från och med ingången av september 2012.

Enligt arbetskraftsutredningen inom husbyggnadsbranschen år 2013 var den utländska arbetskraftens andel av arbetskraften 22 procent. Utredningen riktades sig till 208 företag och 1 999 arbetsplats som är medlem-

mar i föreningen Byggnadsindustrin RT och resultaten utgör ett genomsnitt av arbetskraften på byggarbetsplatserna i början av november 2013. Antalet arbetare på byggen var totalt 31 627. Medlemsföretagens egna arbetstagare var 10 022 till antalet (32 procent), av dessa var 364 personer utlänningar (3,6 procent). Antalet hyrda arbetstagare uppgick totalt till 1 121 (3,5 procent av arbetskraften), och av dessa var 488 utlänningar (44 procent av alla hyrda arbetstagare). Antalet underleverantörsföretag uppgick till totalt 7 435. Det går inte att få några uppgifter om underleverantörsföretagens hemvist. Underleverantörerna hade sammanlagt 20 484 anställda arbetstagare (65 procent), och av dessa var 6 003 utlänningar (29 procent).

I utlänningsregistret enligt utlänningslagen (301/2004) får inga uppgifter om arbetsgivare införas, varför det inte finns några tillgängliga uppgifter om antalet arbetsgivare till sådana arbetstagare från tredjeländer som utstationerats i Finland.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Regionförvaltningsverket i Södra Finland ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av beställansvarslagen och för påförande av försummelseavgift. Propositionen uppskattas inte ha några betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet. De nya bestämmelserna medför dock merarbete för tillsynsmyndigheten i initialskedet, särskilt när det gäller uppdateringen av anvisningar och informationen om nya skyldigheter när ändringarna träder i kraft. Regionförvaltningsverket i Södra Finland har ansett att om skyldigheten att utreda hur företagshälsovården för arbetstagare är ordnad inkluderas i utredningsskyldigheten får förslaget klara konsekvenser för tillsynsmyndighetens verksamhet.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Utkastet till proposition har utarbetats av en trepartsarbetsgrupp som arbets- och när-

ingsministeriet tillsatt. Utöver det tillsättande ministeriet, arbets- och näringsministeriet, ingick i arbetsgruppen företrädare för justitieministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Näringsliv EK, Företagarna i Finland rf, Kommunala arbetsmarknadsverket KT, Statens arbetsmarknadsverk, kyrkans arbetsmarknadsverk, Finlands Fackförbunds Centralorganisation r.f. (FFC), Tjänstemannacentralorganisationen rf (FTFC), Akava ry och Regionförvaltningsverket i Södra Finland. I arbetsgruppen ingick dessutom en permanent sakkunnig från Finlands Kommunförbund.

Med tanke på beredningsarbetet lät arbets- och näringsministeriet genomföra en utredning om utländska system för beställansvar (Selvitys eurooppalaisista tilaajavastuujärjestelmästä, TEM raportteja 27/2012). Ministeriet lät vidare göra en utredning där man till inhemska företag och andra intressentgrupper skickade en webbenkät för att kartlägga deras åsikter om hur beställansvarslagen fungerar och hur effektiv den är (Tilaajavastuulain uudistamistarpeet -kyselytutkimus sopimuskuupanin luotettavuuden arvioinnista, TEM raportteja 26/2012).

Arbets- och näringsministeriet tillsatte dessutom i september 2012 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma möjligheterna att göra det lättare för företag att fullgöra sina offentliga förpliktelser. Arbetsgruppen utredde exempelvis möjligheter att få de myndighetsuppgifter som behövs för fullgörande av skyldigheter enligt beställansvarslagen avgiftsfritt och möjligheter att främja uppdateringen och tillförlitligheten av myndighetsregister. Arbetsgruppen för utredning av hur företags offentliga förpliktelser skulle kunna underlättas överlämnade resultaten av sitt arbete till arbets- och näringsministeriet och till förfogande för arbetsgruppen för beställansvar i mars 2013 (Yritysten harmaan talouden torjuntaan liittyvien julkisten velvoitteiden hoitamisen helpottaminen -työryhmän mietintö, TEM raportteja 18/2013).

Enligt sitt uppdrag överlämnade arbetsgruppen för beställansvar initialt sin första mellanrapport till arbets- och näringsministeriet i juni 2013. De viktigaste förslag som lades fram i mellanrapporten handlade om företags- och organisationsdatasystemet som en

kanal genom vilken de myndighetsuppgifter som utredningsskyldigheten omfattar skulle kunna skaffas. I mellanrapporten presenterades dessutom preliminära regleringsmodeller för att genom beställarens gemensamma ansvar säkerställa att minimivillkoren för anställning uppfylls i fråga om för låga löner. Alternativen omfattade sådana situationer där beställaren var medveten om lönedumpning och situationer där avtalsparten är ett företag som registrerats nyligen. Arbetsgruppen nådde ingen enighet om de ovan nämnda regleringsmodellerna.

I mellanrapporten föreslogs dessutom att beställarens informationsskyldighet ska utökas i fråga om utstationerade arbetstagare. Utlåtande om mellanrapporten begärdes bl.a. av de arbetsintensiva branschernas intressebevakningsorganisationer samt av de ministerier och andra myndigheter som svarar för bekämpningen av grå ekonomi, sammanlagt av 39 parter, som skulle lämna sina utlåtanden senast den 30 augusti 2013. Ett sammandrag av remissyttrandena finns tillgängligt på arbets- och näringsministeriets webbplats (www.tem.fi/harmaatalous).

I utlåtandena fick förslaget om företags- och organisationsdatasystemet (FODS) som informationskanal stort understöd, eftersom det skulle vara möjligt att i FODS centralisera samla och därifrån få uppgifter om huruvida beställarens avtalspartner har registrerat sig i myndighetsregistren, betalat skatterna och betalat pensionsförsäkringsavgifterna samt uppgifter om tecknade olycksfallsförsäkringar. Alternativt kunde utlämning av uppgifter ordnas genom privata aktörers försorg. När uppgifter lämnas ut direkt till beställaren får företagets motiverade intressen att hemlighålla vissa uppgifter inte ignoreras.

När det gäller frågan om beställarens gemensamma ansvar för minimilönerna till avtalspartens arbetstagare skilde sig respondenternas åsikter däremot klart. Arbetsgivarorganisationerna intog en negativ attityd till regleringen. Den myndighet som utövar tillsyn över att beställansvarslagen iakttas, dvs. Regionförvaltningsverket i Södra Finland, understödde inte heller förslaget om gemensamt ansvar, utan ansåg att man i stället bör framskrida genom att utveckla det nuvarande påföljdssystemet. Arbetstagarorganisationer-

na understödde förslaget om beställarens gemensamma ansvar, särskilt utredning av frågan om kedjeansvar enligt den holländska modellen. Finlands Fackförbunds Centralorganisation r.f. (FFC) och Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL ry ansåg dock att i beställaransvarslagen bör bestämmelser finnas endast om sådan utredningsskyldighet som föregår ingåendet av avtal. Bestämmelser om beställarens ansvar under avtalsförhållandet ska utfärdas i den specifika lagstiftningen, så att bestämmelser om ansvar för betalning av skatter ska utfärdas i skattelagstiftningen och bestämmelser om ansvaret för löneutbetalning i arbetsavtalslagen.

Till förslaget om utökning av beställarens informationskyldighet i fråga om utstationerade arbetstagare ställde sig remissinstanserna huvudsakligen positiva, fastän man bedömde att regleringens effekt i praktiken skulle vara liten.

Utöver remissförfarandet lät arbets- och näringsministeriet göra en utredning om vilka konsekvenser som förslagen och regleringsmodellerna i mellanrapporten skulle ha för företag, om deras brottsförebyggande konsekvenser och andra centrala konsekvenser (Selvitys tilaajavastuulain uudistamiseksi tehtyjen ehdotusten vaikutuksista, TEM rapporteja 1/2014).

Arbetsgruppen för beställaransvar överlämnade sin slutrapport, som är skriven i form av en regeringsproposition, till arbets- och näringsministeriet den 28 februari 2014. Till betänkandet fogades ett kompletterande uttalande från de centrala löntagarorganisationerna och en reservation av regionförvaltningsverket.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Arbetsgruppen för beställaransvar publicerade sitt betänkande den 24 mars 2014. Arbets- och näringsministeriet skickade ut en begäran om utlåtande om arbetsgruppens betänkande den 26 mars 2014. Tidsfristen för lämnande av utlåtande löpte ut den 16 maj 2014. Följande myndigheter, organisationer och sammanslutningar har gett utlåtande om propositionsutkastet: justitieministeriet, fi-

nansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, dataombudsmannens byrå, Migrationsverket, Skatteförvaltningen, Enheten för utredning av grå ekonomi, Konkursombudsmannens byrå, Finlands Näringsliv EK, Företagarna i Finland, KT Kommunarbetsgivarna, kyrkans arbetsmarknadsverk, Autoliikenteen työnantajaliitto ry, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf, Finlands speditörförbund, Byggnadsindustrin RT rf, RAKLI ry, Finlands Fackförbunds Centralorganisation r.f. (FFC), Tjänstemannacentralorganisationen rf (FTFC), Akava ry, Servicefacket PAM, Byggnadsförbundet ry, Finlands Kommunförbund, Pensionsskyddscentralen, Arbetspensionsförsäkrarna TELA, Keva, Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbunds (OFF), Suomen Tilajavastuu Oy, Byggnadets Kvalitet BYKVA rf, Ålands landskapsregering, Företagarna på Åland och Ålands Näringsliv.

I utlåtandena understöddes allmänt åtgärderna för bekämpning av grå ekonomi. De remissinstanser som deltog i beredningen framförde kompletterande och preciserande observationer med tanke på det fortsatta arbetet, där man ännu ska utreda frågor som rör bl.a. lönedumpning, kedjeansvar och tillgängligheten av de utredningar och uppgifter som beställaransvarslagen förutsätter.

Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Enheten för utredning av grå ekonomi och Byggnadets Kvalitet BYKVA rf ansåg att arbetsgruppens förslag till ändring av beställaransvarslagen inte kommer att effektivisera kampen mot grå ekonomi på det förväntade sättet. Enheten för utredning av grå ekonomi ansåg att de svaga sidorna hos beställaransvarslagen utgörs av försummelseavgifternas låga nivå, avsaknaden av kriminalisering, avsaknaden av beställarens konkreta ansvar för underleverantörens försummelse av sina lagstadgade skyldigheter och att utredningsskyldigheten i fråga om kedja endast utsträcker sig till den nästföljande entreprenören efter beställaren.

Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Byggnadsindustrin rf, RAKLI ry, Byggnad-

dets Kvalitet BYKVA rf, Byggnadsförbundet och Enheten för utredning av grå ekonomi ansåg att den gällande bestämmelsen om utredning av uppgifter om skatteskuld och det förfarande som skapats utifrån detta inte bör ändras. Suomen Tilajavastuu Oy ansåg att det offentliga registret över skatteskuld är en positiv sak, men att det tröskelvärde på 5 000 euro som föreslås i regeringens proposition ännu bör övervägas för att det är för högt. Företag bör uppmuntras till att göra upp en betalningsplan för Skatteförvaltningen.

Dessutom ansåg bl.a. RAKLI ry att det inte är motiverat att föreskriva om nya ålägganden för byggbranschen utöver de redan existerande skyldigheterna eller att ändra gällande bestämmelser. De bestämmelser som omfattar byggbranschen kan tillämpas också på andra sektorer t.ex. genom att revidera bestämmelserna om "etablerade avtalsförhållanden" så de motsvarar praxisen inom byggbranschen och att utvidga tillämpningsområdet för skattnummer. Sådana åtgärder som ökar den administrativa bördan bör undvikas och man har t.ex. inte lyckats med fas två i fråga om bestämmelserna om skattnummer. Anmälningsförfarandet har utsträckts till att gälla också små underhållsarbeten, vars totala antal i fastighetsbeståndet är betydande men vars betydelse ur skattetillsynens synvinkel är liten. Beställaren kan åläggas endast sådana utredningsskyldigheter som beställaren kan klara av genom att söka uppgifter i offentliga register eller register hos sådana företag som tillhandahåller informationstjänster för byggbranschen eller andra branscher. Det finns skäl att snabbt undanröja hinder för informationsutbyte.

De organisationer som företräder arbetsgivarna betraktade utvecklandet av beställarens nuvarande utredningsskyldighet och det att man inte fortsätter arbetet utgående från de regleringsmodeller för gemensamt ansvar som framlades i arbetsgruppens mellanrapport som positivt. Problemet med lönedumpning ansågs särskilt ha samband med utstationerade arbetstagare. En precisering av beställarens utredningsskyldighet och utvecklande av påföljdssystemet betraktades som tillräckliga metoder. Man såg flera problem med eventuellt införande av ett system med gemensamt ansvar. En beställare som handlat

på tillbörligt sätt bör aldrig bli föremål för negativa påföljder i en situation där avtalsparten inte fullgjort sina egna lagstadgade skyldigheter. Dessutom påpekades det att man inte bör ålägga företagen någon sådan tillsynsplikt som av naturen hör till myndigheter. I fråga om utländska avtalsparter är det också fortsättningsvis jobbigt att skaffa de utredningar som förutsätts enligt beställarsvarslagen. Finlands Näringsliv EK påpekade dessutom att i propositionen borde påförandet av förhöjd påföljdsavgift ha preciserats, så att avgiften ska kunna påföras endast om avtalsparten gjort sig skyldig till brott mot betalningsskyldigheten.

I det kompletterande uttalande som löntagarorganisationerna fogat till betänkandet fästes uppmärksamhet vid vissa utgångar som är problematiska ur uppdragets synvinkel. I det sjätte programmet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och i diskussionen kring verkställandet av programmet har en ganska stor vikt lagts vid reformen av beställarens ansvar. I offentligheten har man målat upp en bild av en totalreform av beställarsvarslagen som har en väsentlig betydelse för stoppande av skatteflykten med tanke på målsättningen om 300—400 miljoner euro. Arbetsgruppens förslag är inte en totalreform i ordets egentliga bemärkelse, och det kan inte förväntas att de nu föreslagna korrigeringarna skulle ha någon väsentlig effekt när det gäller stoppande av skatteflykten. De föreslagna ändringarna bidrar inte till lösning av problemen med lönedumpning, särskilt i de fall då arbete utförs som underleverans från utlandet. Enligt de centrala löntagarorganisationerna förutsätter ett fungerande beställarsansvar att också underleverantörerna tar ansvar för sina göranden. Detta förutsätts också i artikel 12 i det direktiv om genomförande av direktivet om utstationerade arbetstagare som utarbetas i EU. Nämnda problem ska beaktas vid det fortsatta arbetet för att utveckla beställarsvaret. Ett liknande bekymmer uttrycktes och otillräckligheten hos föreslagna åtgärder påpekades i utlåtandet från Servicefacket PAM.

Dataombudsmannens byrå anser att man i det aktuella lagförslaget i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till att bestämmelserna om rätten till information och om personuppgif-

ter ska vara exakta och noggrant avgränsade. I utlåtandet hänvisades till grundlagsutskottets riktlinjer (GrUU 14/1998 rd och GrUU 51/2002 rd) samt till byråns tidigare utlåtande över mellanrapporten.

Ett sammandrag av utlåtandet i dess helhet finns tillgängligt på arbets- och näringsministeriets webbplats (www.tem.fi Etusivu > Ajankohtaista > Vireillä > Strategiset ohjelmat ja kärkihankkeet > Harmaan talouden torjunta > Tilaajavastuulaki).

I regeringens proposition har det gjorts flera ändringar i syfte att beakta de synpunkter som remissinstanserna framfört i sina utlåtanden.

6 Samband med andra propositioner

I propositionen föreslås det att 5 § 1 mom.

3 punkten i beställansvarslagen ändras så att beställaren i första hand via ett offentligt skatteskuldregister ska kunna utreda huruvida avtalsparten betalat skatterna.

Förslaget om att det ska inrättas ett offentligt skatteskuldsregister ingår i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter och av 5 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (RP 204/2013 rd) som behandlas som bäst i riksdagen. I den propositionen föreslås även ändring av 5 § i beställansvarslagen, vilken också föreslås bli ändrad genom denna proposition.

Den ändring av beställansvarslagen enligt ovan som föreslås i denna proposition förutsätter att ett offentligt skatteskuldregister har tagits i bruk.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om beställarens utrednings-skyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft

4 §. Undantag från tillämpningsområdet. I 1 mom. föreskrivs det om gränsvärden. Om gränsvärdena underskrids tillämpas inte lagen. Med tanke på tillämpningen av lagen och lagens syfte är det motiverat att underleverantörsavtal och avtal om hyrd arbetskraft vars värde är lågt inte omfattas av lagens tillämpningsområde. Det föreslås att det nedre gränsvärdet för lagens tillämpning enligt 2 punkten höjs med ett belopp som motsvarar indexjusteringen för cirka sju år, så att lagen i fortsättningen inte ska tillämpas om värdet av vederlaget för ett i 2 § 1 mom. 2 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro.

I paragrafens 2 mom. ska ett stavfel i den finska språkdräkten korrigeras.

I 3 mom. ingår en bestämmelse som motsvarar den nuvarande regleringen.

4 a §. Annan lagstiftning om beställarens skyldigheter. I och med de ändringar som föreslås i propositionen ökar den reglering som hänför sig till beställaren och dennes avtalspart i både lagen om beställarens utrednings-skyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft och lagen om utstationerade arbetstagare. För att underlätta skapandet av en helhetsbild av beställarens och avtalspartens skyldigheter föreslås det att i lagen intas en ny 4 a § med en hänvisning till lagen om utstationerade arbetstagare.

5 §. Beställarens utredningsskyldighet. I paragrafen finns bestämmelser om innehållet i beställarens utredningsskyldighet. Bestämmelserna motsvarar långt den nuvarande regleringen. Enligt 1 mom. ska beställarens avtalspart också fortsättningsvis vara skyldig att lämna behövliga uppgifter och utredningar till beställaren, och beställaren å sin sida har skyldighet att begära uppgifter och utredningar, om avtalsparten inte automatiskt lämnar sådana. Uppgifterna ska inhämtas innan beställaren ingår ett avtal om anlitande av sådana hyrda arbetstagare som avses i la-

gen eller avtal om arbete som baserar sig på underleverantörsavtal.

Det föreslås att 1 mom. 3 punkten ändras så att fullgörandet av beställarens utredningsskyldighet i fortsättningen i fråga om beskattningssuppgifter i första hand avses ske genom att registret över företags skatteskulder enligt 20 a § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter utnyttjas. Om det av skatteskuldregistret framgår att avtalsparten har en skatteskuld som antecknats i skatteskuldsregistret, ska beställaren för att fullgöra sin utredningsskyldighet utreda beloppet av skatteskuld genom att begära att avtalsparten lämnar ett av myndigheten utfärdat intyg över skatteskuldens belopp. Detta betyder i praktiken att man lämnar ett skatteskuldsintyg. Därefter är det upp till beställaren att överväga, huruvida denne ingår ett avtal med ett företag som har skatteskuld. Enbart det att avtalsparten har skatteskuld eller att en betalningsplan för skatteskulden saknas leder i fortsättningen inte längre till att beställaren kan påföras en försummelseavgift.

Om beställaren på det sätt som avses i 9 § måste ha känt till att avtalsparten inte har någon avsikt att fullgöra sina lagstadgade betalningsskyldigheter, kan beställaren påföras en förhöjd försummelseavgift. Om skatteskulden anses vara betydande med hänsyn tagen till företagets storlek och verksamhetens omfattning, beaktas vid denna bedömning också sådan skatteskuld för vilken det inte uppgjorts någon betalningsplan.

Det föreslås att 1 mom. 4 punkten preciseras så att med pensionsförsäkring avses pensionsförsäkring för arbetstagare. Beställarens utredningsskyldighet omfattar inte pensionsförsäkringar enligt lagen om pension för företagare.

Till 1 mom. föreslås bli fogad en ny 6 punkt med bestämmelser om beställarens skyldighet att av avtalsparten skaffa utredning om hur företagshälsovården för arbetstagare har ordnats. Utredningsskyldigheten skulle kunna fullgöras genom att man för beställaren uppvisar ett avtal om företagshälsovård. Som utredning godkänns också en skriftlig redogörelse som avtalsparten själv

har avfattat och av vilken det framgår hur den lagstadgade företagshälsovården för arbetstagarna är ordnad. Av utredningen ska då framgå åtminstone var företagshälsovården för arbetstagarna enligt avtal ska skötas. I ett fall där avtalsparten vid ingående av avtal ännu inte har någon skyldighet att ordna företagshälsovård, ska avtalsparten för beställaren lämna en utredning om hur avtalsparten ämnar ordna företagshälsovården för arbetstagarna.

Arbetsgivaren kan ordna företagshälsovårdstjänster själv eller köpa dem av en privat serviceleverantör. De kommunala hälsovårdscentralerna tillhandahåller företagshälsovårdstjänster för de arbetsgivare som önskar sådana. Bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att ordna företagshälsovård finns i lagen om företagshälsovård (1383/2001).

I 2 mom. föreslås bestämmelser, som motsvarar den nuvarande regleringen, om utredningsskyldighet i ett sådant fall att avtalsparten är ett utländskt företag. När det gäller skatteuppgifter ska utländska företag i fortsättningen lämna beställaren utredning om att företaget inte har i 20 b § 1 mom. 2 punkten angiven skatteskuld för vilken någon betalningsplan inte uppgjorts.

Till 2 mom. föreslås bli fogad en ny andra mening där det föreskrivs att en utländsk avtalspart dessutom ska presentera utredningar enligt 1 mom. 1 och 3 punkten, om det utländska företaget som är avtalspart har ett sådant företags- och organisationsnummer som avses i lagen om företags- och organisationsdatalagen (244/2001). Därvid ska det utländska företaget lämna uppgifter från både etableringslandet och uppgifter om och intyg ur finländska register. Den nya bestämmelsen är förenlig med rådande rättspraxis, och den skapar klarhet i tillämpningen av lagen.

Till momentet föreslås bli fogad en ny tredje mening där det föreskrivs att beställaren i fortsättningen, innan det avtalsenliga arbetet inleds, ska utreda hur den sociala tryggheten bestäms för alla utstationerade arbetstagare som utför avtalsenligt arbete. I fråga om de utstationerade arbetstagare som utsänts från EU- och EES-området visas detta genom E101/A1-intyget och i fråga om de utstationerade arbetstagare som kommer från länder med vilka Finland har ett avtal om den socia-

la tryggheten med ett motsvarande intyg och för utstationerade arbetstagare från tredjeländer utan något avtal genom uppgifter om tecknad pensionsförsäkring. Avtalsparten kan lämna intyget innan arbetet inleds, men beställaren måste få det senast när arbetet inleds. Beställarens skyldighet är t.ex. att säkerställa att när beställaren överlämnar ett arbetsprojekt till avtalsparten beställaren i sin besittning fått de ovan nämnda intygen för alla utstationerade arbetstagare. När arbetet inleds ska beställaren kunna övervaka vilka arbetstagare som kommer in i beställarens lokaler eller på arbetsplatsen. Om avtalsparten inte har någon lagbaserad försäkringskyldighet enligt lagen om pension för arbetstagare, räcker det som utredning att avtalsparten lämnar den som låter utföra arbetet uppgift om de grunder på vilka någon skyldighet att teckna försäkring inte föreligger. Nedan i 6 mom. finns bestämmelser om lämnande av intyg efter det att det avtalsenliga arbetet har inletts.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs om möjligheten att i fortsättningen utnyttja skatteskuldsregistret. En teknisk ändring i detta syfte föreslås i 3 mom.

I 4 mom. föreslås, på motsvarande sätt som i den gällande regleringen, bestämmelser om situationer där beställaren inte behöver begära utredning och intyg som avses i 1, 2 och 5 mom. De uppgifter som avses i det nya 6 mom. nedan behöver inte heller krävas i de situationer som anges i momentet. I 2 punkten finns bestämmelser om avtalspartens etablerade verksamhet. Det är svårt att exakt i antalet år uppge när en verksamhet eller en avtalsrelation är etablerad. Vid bedömningen av huruvida en verksamhet kan betraktas som etablerad kan dock vikt fästas vid att ett företag faktiskt har bedrivit affärsverksamhet i minst tre års tid. Utredningar och uppgifter ska dock alltid begäras, om beställaren har skäl att misstänka att avtalsparten inte ämnar fullgöra sina skyldigheter. Man får inte låta bli att skaffa utredningar endas på den formella grunden att ett företag varit verksamt i mer än tre år, om beställaren misstänker att skyldigheterna eventuellt inte är fullgjorda. Å andra sidan har beställaren inte någon skyldighet att utreda bakgrunden till ett företag som bedrivit verksamhet i över tre års tid, om

beställaren inte har någon orsak att tvivla på underleverantörens eller personaluthyrningsbolagets ärlighet.

Tillämpningen av 2 punkten förutsätter alltid beställarens prövning, samt uppgift om att avtalspartens företagsverksamhet kan betraktas som etablerad. Beställaren ska med hjälp av dokumentation kunna påvisa att avtalspartens företagsverksamhet är etablerad. Det förutsätts dessutom att beställaren inte känner till sådana omständigheter som eliminerar den grundade anledningen att lita på avtalsparten. En sådan kan t.ex. vara uppgift om att företaget avförts ur förskottsuppbörsregistret.

I 5 mom. ingår en bestämmelse som motsvarar den nuvarande regleringen.

I 6 mom. föreslås en ny bestämmelse som gäller sådana utstationerade arbetstagare som avses i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten i lagen om utstationerade arbetstagare. I fortsättningen ska beställaren, när ett sådant avtal som avses i denna lag ingås, förutsätta att den andra avtalsparten beträffande sådana arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts presenterar ett intyg över hur den sociala tryggheten för dessa arbetstagare bestäms, innan arbetstagarna inleder sitt arbete.

Det avtalsenliga arbetet anses ha inletts då utförandet av den första arbetsprestation som hör till avtalet har påbörjats. Intyget över hur den sociala tryggheten bestäms för en arbetstagare som utstationeras efter denna tidpunkt ska lämnas till beställaren innan arbetstagaren i fråga inleder sitt arbete.

När det gäller utländska arbetstagare som kommer från EU- eller EES-området påvisas uppgifterna om pensionsförsäkring genom E101/A1-intyg. I fråga om utländska arbetstagare är det vanligt att man ännu vid tidpunkten då avtal ingås inte känner till vilka personer som kommer till Finland för att utföra arbetet. Då E101/A1-intyget visar att pensionsförsäkring tecknats för en enskild arbetstagare, är det av betydelse med tanke på utredningen om avtalsparten fullgjort sina lagstadgade skyldigheter att uppgifter om utländska arbetstagares pensionsförsäkringar följs upp under hela avtalsperioden om uppgifterna inte har erhållits innan avtal ingåtts. Arbetstagare från tredjeländer ska försäkras i

Finland, om arbetstagaren inte kommer från ett land med vilket Finland har ett avtal om social trygghet. När det gäller arbetstagare som försäkrats i Finland har det faktum att arbetstagare byts inte motsvarande betydelse för uppgifterna om pensionsförsäkring, eftersom systemet i Finland grundar sig på kollektiva uppgifter om tecknande av försäkring och fullgörandet av skyldigheten granskas på årsnivå. Uppgifterna om tecknade försäkringar gäller inte enskilda arbetstagare i motsats till E101/A1-intygen.

Beställaren ska i fortsättningen vid ingåendet av avtal förutsätta att avtalsparten lämnar intyg över hur den sociala tryggheten för en utstationerad arbetstagare bestäms i sådana fall där avtalsparten använder sådana utstationerade arbetstagare om vilka uppgifter enligt 2 mom. inte har lämnats. Beställarens skyldighet består i att denne tar upp frågan vid det tillfälle då avtal ingås. Beställaren ska inte ha någon allmän skyldighet att säkerställa att avtalsparten fullgör sina förpliktelser under avtalsperioden, utan beställaren fullgör sina skyldigheter genom att denne vid det tillfälle då avtal ingås skriftligen tar upp frågan om avtalspartens skyldigheter. Avtalspartens ska lämna intygen till beställaren innan arbetstagarna inleder sitt arbete, och bestämmelser om avtalspartens skyldighet att lämna uppgifter ska utfärdas separat i lagen om utstationerade arbetstagare.

Eftersom skyldigheten i fråga utgör en del av beställarens utredningsskyldighet, ska beställaren vara skyldig att vid behov påvisa att skyldigheten fullgjorts och därför ska frågan behandlas skriftligen. För brott mot bestämmelsen skulle en försummelseavgift enligt 9 § kunna påföras.

I 7 mom. föreslås sådana bestämmelser om bevarande av utredningar och intyg som motsvarar det gällande 6 mom. Till de utredningar som ska sparas fogas de uppgifter som avses i det nya 6 mom. Beställarens skyldighet omfattar också skyldigheten att bevara de uppgifter som förutsätts enligt 6 mom.

I 8 mom. föreslås specialbestämmelser som motsvarar det gällande 7 mom. och som ska tillämpas på byggverksamheten.

9 §. Försummelseavgift och förhöjd försummelseavgift. Lagens påföljdssystem föreslås bli förenhetligt så att de påföljder som

påförs på grund av försummelse av utredningsskyldigheten ska bestämmas på samma grunder för alla beställare oberoende av att innehållet i utredningsskyldigheten varierar från bransch till bransch. Enligt 1 mom. 1 punkten ska en försummelseavgift påföras beställaren, om beställaren har försummat den utredningsskyldighet som avses i 5 eller 5 a §. Bestämmelsen motsvarar 9 § 1 mom. 1 punkten i gällande lag. Enligt 2 punkten ska försummelseavgift påföras, om beställaren har ingått ett avtal om ett i lagen avsett arbete med en näringsidkare som meddelats näringsförbud i enlighet med lagen om näringsförbud (1059/1985) eller med ett företag vars bolagsman eller styrelseledamot eller vars verkställande direktör eller någon annan person i därmed jämförbar ställning inom bolaget har meddelats näringsförbud. Bestämmelsen motsvarar 9 § 1 mom. 2 punkten i gällande lag.

Enligt 3 punkten ska försummelseavgift påföras, om beställaren har ingått ett i denna lag avsett avtal, trots att beställaren måste ha känt till att den andra avtalsparten inte har för avsikt att fullgöra sina lagstadgade betalningsskyldigheter såsom avtalspart och arbetsgivare. Bestämmelsen gäller på motsvarande sätt som 9 § 1 mom. 3 punkten närmast sådana fall då beställaren visar tydlig och utgående från allmän livserfarenhet märkbar likgiltighet inför det faktum att avtalsparten inte fullgör sina betalningsskyldigheter. En förutsättning skulle t.ex. kunna vara att beställaren av avtalsofferten har kunnat begripa att den överenskomna arbetsprestationen inte kan utföras till det offererade priset på så sätt att avtalsparten i egenskap av arbetsgivare sköter även redovisningen av skatter samt betalningen av arbetsgivares socialskyddsavgifter samt minimilöner till alla arbetstagare som behövs för att åstadkomma arbetsprestationen. Enbart det låga priset för ett avtal skulle dock inte utgöra någon grund för att påföra förhöjd försummelseavgift.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om försummelseavgiftens belopp. Försummelseavgiftens belopp har senast justerats i januari 2014 genom statsrådets förordning 915/2013, så att försummelseavgiftens belopp är minst 1 702 euro och högst 17 024 euro. Försummelseavgiftens minimi- respektive maximi-

belopp föreslås nu bli höjt så att försummelseavgiften i fortsättningen ska vara minst 2 000 euro och högst 20 000 euro. De ändringar som föreslås i försummelseavgifterna gör det möjligt att vid upprepade fall av försummelser i fortsättningen använda betydligt strängare påföljder. En förhöjd försummelseavgift ska kunna påföras för de mest klandervärda gärningarna, och försummelseavgiftens maximibelopp skulle bättre kunna användas vid upprepade försummelser av utredningsskyldigheten. Påföljdsavgiften ska påföras förhöjd om beställaren ingått avtal i en situation som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten. Den förhöjda försummelseavgiften föreslås vara minst 20 000 euro och högst 65 000 euro. Den förhöjda försummelseavgiftens minimibelopp motsvarar försummelseavgiftens maximibelopp och den ska höjas i motsvarande grad, så att minimibeloppet i fortsättningen ska vara 20 000 euro. Också den förhöjda försummelseavgiftens maximibelopp ska höjas i motsvarande grad, och dess maximibelopp ska i fortsättningen vara 65 000 euro.

I 3 mom. föreskrivs, på motsvarande sätt som i gällande bestämmelser, om de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av försummelseavgiftens och den förhöjda försummelseavgiftens belopp.

På motsvarande sätt som i de gällande bestämmelserna ska det i 4 mom. föreskrivas om jämkning av försummelseavgiften och den förhöjda försummelseavgiften.

I 5 mom. föreslås bestämmelser, som motsvarar de nuvarande bestämmelserna, om påföljderna vid fullgörande av utredningsskyldigheten om man ingår avtal med en näringsidkare som belagts med näringsförbud eller med ett företag vars bolagsman, styrelsemedlem eller verkställande direktör eller annan person i jämförbar ställning belagts med näringsförbud.

9 a §. Förhöjd försummelseavgift. Paragrafen föreslås bli upphävd. Bestämmelser om förhöjd försummelseavgift ingår i fortsättningen i 9 § och den förhöjda försummelseavgiften ska i fortsättningen tillämpas inom samtliga branscher.

9 b §. Justering av försummelseavgiftens och den förhöjda försummelseavgiftens belopp. I paragrafen föreslås en ändring som

följer av att 9 a § ska upphävas. I fortsättningen ska bestämmelserna om förhöjd försummelseavgift ingå i 9 §.

1.2 Lagen om utstationerade arbetstagare

8 §. Tillsyn. I 1 och 2 mom. föreslås bestämmelser som motsvarar den gällande 8 §. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom. där det föreskrivs att arbetarskyddsmyndigheten på begäran har rätt att av arbetsgivaren få framlagda alla handlingar som hänför sig till skyldigheten enligt 8 b § till påseende och vid behov kopior av dem. Till sådana dokument anses höra underleverantörsavtal och avtal om hyrd arbetskraft. Detta är nödvändigt bl.a. för att tillsynsmyndigheten kan ta reda på huruvida avtalet omfattas av lagens tillämpningsområde.

8 b §. Lämmande av uppgifter till den som låter utföra arbetet. I propositionen föreslås det att det till lagen fogas en ny 8 b §. I 1 mom. föreslås bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att till sin egen avtalspart, dvs. den som låter utföra arbetet lämna ett intyg över hur den sociala tryggheten bestäms för de arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts. Intyget ska lämnas innan de utstationerade arbetstagarna inleder sitt arbete. Den skyldighet som föreslås för de utstationerade arbetstagarnas arbetsgivare, nämligen att till den som låter utföra arbetet innan arbetstagarna inleder sitt arbete lämna ett intyg över hur den sociala tryggheten under avtalstiden bestäms för de utstationerade arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts, kompletterar utredningsskyldigheten enligt lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft.

Det avtalsenliga arbetet anses ha inletts då utförandet av den första arbetsprestation som hör till avtalet har påbörjats. Intyget över hur den sociala tryggheten bestäms för en arbetstagare som utstationeras efter denna tidpunkt ska lämnas till beställaren innan arbetstagaren i fråga inleder sitt arbete.

Informationsskyldigheten under avtalsperioden föreslås omfatta endast situationer med underleverantörer och hyrning av arbetskraft,

dvs. de fall av utstationering som avses i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten och endast sådana arbetstagare som utstationeras efter det att arbetet har inletts. Begränsningen av tillämpningsområdet har samband med de skyldigheter enligt lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft vilka tillämpas endast i de situationer där underleverantörer och hyrd arbetskraft används, och tillämpas också på utländska aktörer i ovan beskrivna fall.

I fråga om de utstationerade arbetstagare som utsänts från EU- och EES-området fullgörs skyldigheten genom E101/A1-intyget och ifråga om de utstationerade arbetstagare som kommer från länder med vilka Finland har ett avtal om den sociala tryggheten med motsvarande intyg och för utstationerade arbetstagare från tredjeländer genom uppgifter om tecknad pensionsförsäkring. Om någon lagbaserad försäkringsskyldighet inte föreligger, räcker det som utredning att avtalsparten lämnar den som låter utföra arbetet uppgift om de grunder på vilka någon skyldighet att teckna försäkring inte föreligger.

Om arbetsgivaren redan innan det avtalsenliga arbetet inletts i enlighet med beställarsvarslagen lämnat den som låter utföra arbetet uppgifter om alla utstationerade arbetstagare som omfattas av avtalet, behöver uppgifterna under avtalsperioden inte lämnas på nytt till den som låter utföra arbetet. Förslaget skulle endast i någon mån i praktiken öka den utländska arbetsgivarens administrativa arbetsbörda, eftersom utländska aktörer redan nu är skyldiga att på basis av den ovan nämnda beställarsvarslagen till den som låter utföra arbetet, dvs. beställaren, lämna bl.a. en utredning om arbetstagarnas pensionsförsäkringar i form av E101/A1-intyg.

Informationsskyldigheten under avtalsperioden kan tänkas i någon mån öka utländska aktörers administrativa börda, när arbetsgivaren under avtalsperioden utstationerar nya arbetstagare för att utföra avtalsenligt arbete i Finland eller om uppgifterna om tecknade pensionsförsäkringar inte kunnat lämnas vid den tidpunkt då avtal ingicks. I sådana fall ska arbetsgivaren lämna uppgifterna om hur den sociala tryggheten bestäms för utstationerade arbetstagare innan arbetstagarna inle-

der arbetet. I tillsyns- och rättspraxisen förut-sätts också under avtalsperioden utredning av hur den sociala tryggheten för utstationerade arbetstagare bestäms, och förslaget ökar så-ledes inte företagens administrativa börda.

Det skriftliga intyget över att skyldigheten fullgjorts ska bevaras under den tid som det avtalsenliga arbetet pågår. Arbetsgivaren ska med dokumentet kunna påvisa att denne har lämnat i 1 mom. avsedda uppgifter till den som låter utföra arbetet.

Enligt 2 mom. tillämpas inte informations-skyldigheten om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleveran-törsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om arbetet som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbets-tagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan av-brott. Till denna del motsvarar bestämmel-sens tillämpningsområde tillämpningsområdet för lagen om beställarens utredningsskyldig-het och ansvar vid anlåtande av utomstående arbetskraft.

I momentet beaktas också det att informa-tionsskyldigheten inte kan kringgåas genom att avtalet delas upp i mindre delar. Vid ut-räkningen av dessa gränsvärden anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta av-brott följer på varandra. Bestämmelsen till-lämpas från och med den tidpunkt då veder-laget för det arbete som utförs enligt avtalet om hyrd arbetskraft eller på basis av ett un-derleverantörsavtal första gången överskrider de gränsvärden som föreslås i momentet.

8 c §. Lämnande av information om till-synsmyndigheten. En ny 8 c § föreslås bli fo-gad till lagen. I 1 mom. föreslås bestämmel-ser om arbetsgivarens skyldighet att innan arbetet i Finland inleds till de arbetstagare som utstationeras i Finland lämna skriftlig in-formation om den myndighet som utövar tills-yn över efterlevnaden av lagen och ger råd i frågor som rör lagen. Genom informations-skyldigheten förbättras de utstationerade ar-betstagarnas möjligheter att på förhand, in-nan de utstationeras i Finland, av den fin-ländska myndigheten få reda på vilka mini-miarbetsvillkor som tillämpas på dem. Ut-ländska arbetstagare är ofta beroende av den

information om de arbetsvillkor som tilläm-pas på dem under den tid de arbetar i Finland vilken deras arbetsgivare lämnar. Förslagets syfte är att främja de i Finland utstationerade arbetstagarnas kännedom om den myndighet som lämnar information om de arbetsvillkor som tillämpas på arbetet i Finland och som utövar tillsyn över att villkoren iakttas. Om arbetsgivaren har utsett en i 4 a § avsedd fö-reträdare, ska också företrädaren kunna läm-na informationen i fråga till de arbetstagare som utstationeras i Finland.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om skyl-digheterna för den som låter utföra arbetet att till sin utländska avtalspart skriftligen lämna information om vem som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen och lämnar informa-tion och råd om lagens tillämpning. Den skriftliga informationen ska vara verifierbar under den tid som det avtalsenliga arbetet pågår. Detta ska göra det möjligt för myn-digheten att övervaka att skyldigheten full-görs. Förslagets syfte är att öka de utstatione-rade arbetstagarnas arbetsgivares medveten-het om de minimiarbetsvillkor som tillämpas på de arbetstagare som utstationeras i Finland och om den myndighet som tillhandahåller utländska aktörer rådgivning i dessa frågor och som också utövar tillsyn över att lagen om utstationerade arbetstagare följs.

Förslaget innebär i praktiken att den som låter utföra arbetet ska ge sin utländska av-talspart skriftligen kontaktuppgifterna för an-svarsområdet för arbetarskyddet vid regional-förvaltningsverket i det område där arbets-platsen är belägen. Den skriftliga informatio-nen kan ges t.ex. i avtalet eller per e-post till den adress som avtalsparten har meddelat. Ansvarsområdet för arbetarskyddet vid regi-onförvaltningsverket utövar tillsyn över att lagen om utstationerade arbetstagare iakttas och ger utländska arbetsgivare råd i de frågor kring lagen som berör deras arbetstagare. Förslaget ökar i någon mån den administrati-va bördan för den som låter utföra arbetet när denne ingår avtal med utländska tjänsteleve-rantörer. Informationsskyldigheten för den som låter utföra arbetet effektiviseras också av de ändringar som föreslås i 9 a §. Den skyldighet att lämna information om den myndighet som utövar tillsyn över efterlev-naden av lagen som föreslås för de utstatio-

nerade arbetstagares arbetsgivare samt det att informationsskyldigheterna för den som låter utföra arbetet och arbetstagaren kan effektivteras genom hotet om straff har som mål att säkerställa att de föreslagna skyldigheterna fullgörs.

Enligt 3 mom. tillämpas inte informationsskyldigheten om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om arbetet som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbetstagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott. Till denna del motsvarar bestämmelsens tillämpningsområde tillämpningsområdet för lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft.

I momentet beaktas också det att informationsskyldigheten inte kan kringgå genom att avtalet delas upp i mindre delar. Vid uträkningen av gränsvärdena anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den parts räkning som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta avbrott följer på varandra. Bestämmelsen tillämpas från och med den tidpunkt då vederlaget för det arbete som utförs enligt avtalet om hyrd arbetskraft eller på basis av ett underleverantörsavtal första gången överskrider de gränsvärden som föreslås i momentet.

Dessutom har den som låter utföra arbetet inte någon informationsskyldighet enligt 2 mom. om avtalsförhållandet mellan den som låter utföra arbetet och arbetsgivaren kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden. Avtalsförhållandet ska kunna anses vara etablerat efter en period om cirka två år, om sådana avtal mellan beställaren och avtalsparten som avses i beställansvarslagen faktiskt har ingåtts under nämnda period. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om ett etablerat avtalsförhållande i 5 § 4 mom. 3 punkten i beställansvarslagen.

9 a §. Straffbestämmelse. Det föreslås att 1 mom. ändras så att ett brott mot arbetsgivarens informationsskyldighet (lämnande av information till den som låter utföra arbetet) enligt den nya 8 b § ska vara straffbart.

Enligt 1 mom. ska straffet kunna påföras

antingen en arbetsgivare eller dennes företrädare eller en i 4 a § avsedd företrädare. Ansvar för en arbetsgivare, arbetsgivarens företrädare eller en enligt 4 a § utsedd företrädare för arbetsgivaren ska bestämmas i enlighet med 47 kap. 7 § i strafflagen (39/1889). För förfarandet ska dömas den som försummat sina lagstadgade skyldigheter. I de fall som avses i paragrafen ska den högsta ledningen ansvara för den allmänna organiseringen av informationsskyldigheten, så att den högsta ledningen för arbetsplatsen ska skapa förfaranden för och allmänna anvisningar om hur informationen ska lämnas till den som låter utföra arbetet. En tjänsteman eller arbetstagare på en lägre nivå inom organisationen ska anses ha gjort sig skyldighet till försummelse av sina förpliktelser om denne inte följer förfarandena och anvisningarna.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att där ska finnas bestämmelser också om straffbarheten av brott mot den informationsskyldighet som i 8 c § åläggs arbetsgivaren eller den som låter utföra arbetet. Då den nya informationsskyldigheten föreslås gälla endast arbetsgivaren eller dennes företrädare, och eftersom lämnandet av uppgifter om den part som tillhandahåller rådgivning och utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen innebär en möjlighet och inte en skyldighet för en i 4 a § avsedd företrädare, ska endast arbetsgivaren eller dennes företrädare under hot av straff vara ansvariga för försummelse av informationsskyldigheten. Ansvar för den som låter utföra arbetet eller dennes företrädare eller arbetsgivaren ska bestämmas i enlighet med 47 kap. 7 § i strafflagen. För förfarandet ska dömas den som försummat sina lagstadgade skyldigheter. Enligt den gällande lagen döms för brott mot lagen om utstationerade arbetstagare även den som låter utföra arbetet eller en företrädare för denne, om han uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra den i 4 a § föreskrivna ombesörjningsskyldigheten, en företrädare för den som låter utföra arbetet dock endast med beaktande av anvisningarna och förfarandena på arbetsplatsen. I regeringens proposition RP 142/2005 rd ingår en mer ingående beskrivning av hur ansvaret fördelar sig och hänförs, och där angivna principer ändras inte genom

denna proposition.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse som motsvarar det gällande 3 mom.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 4 mom. som ska innehålla en hänvisning till strafflagens bestämmelse om hänförandet av ansvar. För förfarandet ska dömas den vars skyldigheter försummelsen berör. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare samt mellan den som låter utföra arbetet och dennes företrädare ska bestämmas enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § i strafflagen. Om den i 4 a § avsedda företrädaren, som arbetsgivaren utsett, är en sammanslutning eller annan juridisk person, tillämpas i fråga om bestämmande av straff för försummelsen för en person som handlar på en juridisk persons vägnar, bestämmelserna om handlande på en juridisk persons vägnar i 5 kap. 8 § i strafflagen.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Försummelseavgiften enligt 9 och 9 a § i beställaransvarslagen är en sådan ekonomisk påföljd av straffkaraktär som grundlagsutskottet har jämställt med en straffrättslig påföljd i konstitutionellt hänseende. Bestämmelser om de allmänna grunderna för en sådan administrativ påföljd ska utfärdas på det sätt som förutsätts i 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom påförandet av påföljden inbegriper

utövning av offentlig makt. I lag ska exakta och tydliga bestämmelser utfärdas om grunderna för påföljden och om påföljdens storlek och om rättsskyddet. Den straffrättsliga laglighetsprincipen i 8 § i grundlagen och kravet på exakthet i samband därmed riktar sig enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen inte i sig mot regleringen av administrativa påföljder, men det allmänna kravet på exakthet kan inte förbigås ens i en reglering av detta slag (GrUU 74/2002 rd, GrUU 57/2010 rd).

Om grunderna för försummelseavgiften och dess storlek och om rättsskyddet ska föreskrivas exakt genom lag.

I fortsättningen ska det vara möjligt att påföra beställaren en försummelseavgift endast till följd av dennes egen försummelse av utredningsskyldigheten eller då beställaren ingått avtal i en situation som avses i 9 § 1 mom. 2 eller 3 punkten. Skyldigheterna enligt lagen gäller avtalstillfället och de uppgifter som ska inhämtas före den, samt de uppgifter som förutsätts i samband ingåendet av avtal. Försummelseavgiften enligt beställaransvarslagen är inte överlappande med andra administrativa eller straffrättsliga påföljder. I lagen föreslås inte ingå något bemyndigande att utfärda förordning och genom lagen befullmäktigas inte myndigheter att meddela några bindande föreskrifter.

Regeringen anser att propositionen inte innehåller några sådana bestämmelser att lagförslaget inte skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om ändring av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan-
de av utomstående arbetskraft**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan-
de av utomstående arbetskraft (1233/2006) 9 a §, sådan den lyder i lag 469/2012,
ändras 4, 5, 9 och 9 b §, sådana de lyder, 4 § delvis ändrad i lag 708/2008, 5 delvis ändrad i
lag 469/2012, 9 § delvis ändrad i lagarna 469/2012 och 1052/2012 och 9 b § i lag 469/2012,
och

fogas till lagen en ny 4 a § som följer:

4 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte om
1) arbete som utförs av hyrda arbetstagare
fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott, el-
ler
2) värdet av vederlaget för ett i 2 § 1 mom.
2 punkten avsett underleverantörsavtal utan
mervärdesskatt understiger 9 000 euro.
Vid uträkningen av gränsvärden enligt 1
mom. anses arbetet ha fortgått utan avbrott,
om det arbete eller det arbetsresultat som
presterats för beställarens räkning baserar sig
på flera avtal som utan avbrott eller med en-
dast korta avbrott följer på varandra.
Begränsningen av tillämpningsområdet en-
ligt 1 mom. 1 punkten tillämpas inte på rätten
för en företrädare för personalen att få infor-
mation enligt 6 § 2 mom.

4 a §

*Annan lagstiftning om beställarens skyldig-
heter*

I lagen om utstationerade arbetstagare
(1146/1999) finns bestämmelser om beställa-
rens och avtalspartens skyldigheter när ett fö-
retag som är etablerat i en annan stat utsta-
tionerar arbetstagare i Finland.

5 §

Beställarens utredningsskyldighet

Innan beställaren ingår ett avtal om anli-
tande av en hyrd arbetstagare eller arbete
som baserar sig på ett underleverantörsavtal,
ska beställaren av avtalsparten begära och
denne till beställaren lämna
1) utredning om huruvida företaget är in-
fört i förskottsuppbörsregistret och arbets-
givarregistret enligt lagen om förskottsupp-
börd (1118/1996) samt i registret över mer-
värdesskattskyldiga enligt mervärdesskatte-
lagen (1501/1993),
2) ett handelsregisterutdrag eller motsva-
rande uppgifter som erhållits från handelsre-
gistret på något annat sätt,
3) utredning om att företaget inte har sådan
skatteskuld som avses i 20 b § 1 mom. 2
punkten i lagen om offentlighet och sekretess
i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999)
eller en av myndighet lämnad utredning om
beloppet av skatteskuld,
4) intyg över tecknande av pensionsförsäk-
ringar för arbetstagare samt över betalning av
pensionsförsäkringsavgifter eller utredning
om att en betalningsöverenskommelse har
ingåtts angående pensionsförsäkringsavgifter
som förfallit till betalning,
5) en redogörelse för vilket kollektivavtal
som ska tillämpas på arbetet eller för de cen-
trala anställningsvillkoren,

6) en redogörelse för hur företagshälsovården är ordnad.

Om ett utländskt företag är en hyrd arbetstagares arbetsgivare eller är part i ett underleverantörsavtal, ska beställaren av företaget begära och företaget ska lämna uppgifter som motsvarar de uppgifter som avses i 1 mom. i form av registerutdrag eller motsvarande intyg i enlighet med lagstiftningen i företagens etableringsland eller på något annat allmänt vedertaget sätt. En utländsk avtalspart ska dessutom presentera utredningar enligt 1 mom. 1 och 3 punkten, om det utländska företaget som är avtalspart har ett i företags- och organisationsdatalagen (244/2001) avsett företags- och organisationsnummer. Om en utländsk avtalspart i arbetssyfte i Finland utstationerar arbetstagare som avses i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten i lagen om utstationerade arbetstagare, ska beställaren innan arbetet enligt det avtal som avses i denna lag inleds utreda hur den sociala tryggheten för arbetstagarna bestäms.

Beställaren kan också själv inhämta de uppgifter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten och i 2 mom. samt en i 1 mom. 3 punkten avsedd uppgift om den andra avtalspartens skatteskuld hos Skatteförvaltningen i enlighet med 20 d eller 20 e § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter. Beställaren har rätt att godkänna annan utredning än sådan som lämnats av en myndighet som utredning eller intyg som avses i 1 eller 2 mom., om informationen lämnats av någon annan bedömare eller registerförare som allmänt anses vara tillförlitlig.

Beställaren behöver inte begära utredning och intyg enligt 1, 2 och 5 mom. eller vid ingående av avtal förutsätta att uppgifter enligt 6 mom. lämnas, om beställaren har grundad anledning att lita på att avtalsparten fullgör sina lagstadgade skyldigheter till följd av

1) att avtalsparten är staten, en kommun, en samkommun, landskapet Åland, en kommun eller en samkommun i landskapet Åland, en församling, en kyrklig samfällighet, Folkpensionsanstalten eller Finlands Bank, ett i aktiebolagslagen (624/2006) avsett publikt aktiebolag, ett statligt affärsverk eller ett bolag som helt ägs av ett statligt affärsverk, en privaträttslig sammanslutning eller ett privaträttsligt bolag som helt ägs av en kommun el-

ler en samkommun eller en motsvarande utländsk sammanslutning eller ett motsvarande utländskt företag,

2) att avtalspartens verksamhet är etablerad,

3) att avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden, eller

4) orsaker som kan jämföras med dem som anges i 1—3 punkten.

Om ett avtal som avses i denna lag gäller i över 12 månader, ska beställarens avtalspart under avtalsförhållandet med 12 månaders mellanrum lämna beställaren de utredningar som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten eller motsvarande i 2 mom. avsedda uppgifter.

Beställaren ska vid ingående av ett avtal som avses i denna lag förutsätta att den andra avtalsparten beträffande sådana i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten i lagen om utstationerade arbetstagare avsedda arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inlemts presenterar ett intyg över hur den sociala tryggheten för dessa arbetstagarna bestäms, innan arbetstagarna inleder sitt arbete.

Utredning, intyg och andra uppgifter som avses i 1, 2 och 6 mom. ska bevaras i minst två år efter det att det arbete som avtalet gäller har avslutats.

Bestämmelser om beställarens utredningskyldighet i samband med byggverksamhet finns i 5 a §.

9 §

Försummelseavgift och förhöjd försummelseavgift

Beställaren är skyldig att betala en försummelseavgift, om beställaren har

1) försummat utredningskyldigheten enligt 5 eller 5 a §,

2) ingått avtal om arbete som avses i denna lag med en näringsidkare som meddelats näringsförbud i enlighet med lagen om näringsförbud (1059/1985) eller med ett företag vars bolagsman eller styrelseledamot eller vars verkställande direktör eller någon annan person i därmed jämförbar ställning inom bolaget har meddelats näringsförbud, eller

3) ingått ett i denna lag avsett avtal trots att beställaren måste ha känt till att den andra

avtalsparten inte haft för avsikt att fullgöra sina lagstadgade betalningsskyldigheter som avtalspart och arbetsgivare.

Försummelseavgiften bestäms till minst 2 000 euro och högst 20 000 euro. Om beställaren har brutit mot vad som föreskrivs i 1 mom. 2 eller 3 punkten, påförs försummelseavgiften förhöjd, så att beloppet är minst 20 000 euro och högst 65 000 euro.

När storleken på försummelseavgiften bestäms beaktas graden, arten och omfattningen av brottet mot utredningsskyldigheten samt värdet av avtalet mellan beställaren och dennes avtalspart. Som faktorer som sänker försummelseavgiften beaktas beställarens strävan att förhindra eller undanröja konsekvenserna av försummelsen och som faktorer som höjer avgiften beaktas upprepad och planmässig försummelse samt andra omständigheter.

Försummelseavgiften kan lämnas opåfordrad eller påföras till ett belopp som understiger minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och om det med tanke på omstän-

digheterna är skäligt att avgift inte påförs eller påförs till ett belopp som understiger minimibeloppet.

Försummelseavgift ska inte påföras enligt 1 mom. 2 punkten, om beställaren har fullgjort sin utredningsskyldighet enligt 5 eller 5 a § men uppgifterna, intygen eller utredningarna inte har visat att den aktör som avses i 1 mom. 2 punkten har meddelats näringsförbud.

9 b §

Justering av försummelseavgiftens och den förhöjda försummelseavgiftens belopp

Maximi- och minimibeloppet av försummelseavgiften och den förhöjda försummelseavgiften enligt 9 § justeras vart tredje år genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om utstationerade arbetstagare (1146/1999) 8 och 9 a §, sådana de lyder, 8 § delvis ändrad i lag 1198/2005 och 9 a § i lag 1198/2005, och *fogas* till lagen nya 8 b och 8 c § som följer:

8 §

Tillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag iakttas, med undantag för de bestämmelser i jämställdhetslagen som nämns i 2 § 5 mom. vilkas iakttagande övervakas av jämställdhetsombudsmannen och jämställd-

hetsnämnden.

Arbetsgivaren eller, om arbetsgivaren inte har något driftställe i Finland, en i 4 a § avsedd företrädare ska på begäran ge arbetskyddsmyndigheterna de uppgifter och utredningar som avses i 4 b § 1 mom. och 5 § 2 mom.

Arbetskyddsmyndigheten har rätt att av arbetsgivaren på begäran få alla handlingar

som hänför sig till skyldigheten enligt 8 b § till påseende och vid behov få kopior av dem.

8 b §

Lämnande av uppgifter till den som låter utföra arbetet

Arbetsgivaren eller en i 4 a § avsedd företrädare ska i sådana situationer som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 3 punkten lämna den som låter utföra arbetet ett intyg över hur den sociala tryggheten bestäms för arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts. Intyget ska lämnas innan de utstationerade arbetstagarna inleder sitt arbete. Arbetsgivaren ska bevara ett skriftligt intyg över att skyldigheten fullgjorts under den tid som det avtalsenliga arbetet pågår.

Denna paragraf tillämpas inte, om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om det arbete som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbetstagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott. Vid uträkningen av dessa gränsvärden anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta avbrott följer på varandra.

8 c §

Lämnande av information om tillsynsmyndigheten

Arbetsgivaren ska innan arbetet inleds ge den utstationerade arbetstagaren information om den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen och ger råd i frågor som rör lagen. Informationen kan också lämnas av en i 4 a § avsedd företrädare för arbetsgivaren.

Den som låter utföra arbetet ska lämna det utstationerande företaget skriftlig information om den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen och ger råd om den. Den skriftliga informationen ska vara verifierbar under den tid som det avtalsenliga

arbetet pågår.

Denna paragraf tillämpas inte, om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om det arbete som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbetstagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott. Vid uträkningen av dessa gränsvärden anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta avbrott följer på varandra. Den som låter utföra arbetet har inte någon informationsskyldighet enligt 2 mom. om avtalsförhållandet mellan den som låter utföra arbetet och arbetsgivaren kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden.

9 a §

Straffbestämmelse

En arbetsgivare, en företrädare för denne eller en företrädare som utsetts i enlighet med 4 a § som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot bestämmelserna om innehavande av eller skyldighet att meddela i 4 b § avsedda uppgifter och utredningar,

2) underlåter att lämna i 8 a § avsedda uppgifter till en företrädare för personalen eller

3) bryter mot bestämmelserna i 8 b § om lämnande av uppgifter till den som låter utföra arbetet,

ska för *brott mot lagen om utstationerade arbetstagare* dömas till böter.

För brott mot lagen om utstationerade arbetstagare döms även den som låter utföra arbetet eller en företrädare för denne, om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra den i 4 a § föreskrivna ombesörjningsskyldigheten, samt arbetsgivaren eller den som låter utföra arbetet, om denne bryter mot informationsskyldigheten enligt 8 c §, en företrädare för den som låter utföra arbetet dock endast med beaktande av anvisningarna och förfarandena på arbetsplatsen.

Bestämmelser om straff för arbetsbrott finns i 47 kap. i strafflagen (39/1889).

Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare samt mellan den som låter utföra arbetet och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § i strafflagen. _____
Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 18 september 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Arbetsminister *Lauri Ihalainen*

1.

Lag**om ändring av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan-
de av utomstående arbetskraft**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan-
de av utomstående arbetskraft (1233/2006) 9 a §, sådan den lyder i lag 469/2012,
ändras 4, 5, 9 och 9 b §, sådana de lyder, 4 § delvis ändrad i lag 708/2008, 5 delvis ändrad i
lag 469/2012, 9 § delvis ändrad i lagarna 469/2012 och 1052/2012 och 9 b § i lag 469/2012,
och
fogas till lagen en ny 4 a § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte om
1) arbete som utförs av hyrda arbetstagare
fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott, el-
ler
2) värdet av vederlaget för ett i 2 § 1 mom.
2 punkten avsett underleverantörsavtal utan
mervärdesskatt understiger 7 500 euro.
Vid uträkningen av gränsvärden enligt 1
mom. anses arbetet ha fortgått utan avbrott,
om det arbete eller det arbetsresultat som
presterats för beställarens räkning baserar sig
på flera avtal som utan avbrott eller med en-
dast korta avbrott följer på varandra.
Begränsningen av tillämpningsområdet en-
ligt 1 mom. 1 punkten tillämpas inte på rätten
för en företrädare för personalen att få infor-
mation enligt 6 § 2 mom.

Föreslagna lydelse

4 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag tillämpas inte om
1) arbete som utförs av hyrda arbetstagare
fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott, el-
ler
2) värdet av vederlaget för ett i 2 § 1 mom.
2 punkten avsett underleverantörsavtal utan
mervärdesskatt understiger 9 000 euro.
Vid uträkningen av gränsvärden enligt 1
mom. anses arbetet ha fortgått utan avbrott,
om det arbete eller det arbetsresultat som
presterats för beställarens räkning baserar sig
på flera avtal som utan avbrott eller med en-
dast korta avbrott följer på varandra.
Begränsningen av tillämpningsområdet en-
ligt 1 mom. 1 punkten tillämpas inte på rätten
för en företrädare för personalen att få infor-
mation enligt 6 § 2 mom.

4 a §

*Annan lagstiftning om beställarens skyldig-
heter*

*I lagen om utstationerade arbetstagare
(1146/1999) finns bestämmelser om beställa-
rens och avtalspartens skyldigheter när ett
företag som är etablerat i en annan stat ut-*

stationerar arbetstagare i Finland.

5 §

Beställarens utredningsskyldighet

Innan beställaren ingår ett avtal om anlitan-
de av en hyrd arbetstagare eller arbete som
baserar sig på ett underleverantörsavtal, skall
beställaren av avtalsparten begära och denne
till beställaren lämna

1) en utredning om huruvida företaget är in-
fört i förskottsuppbörsregistret och arbetsgi-
varregistret enligt lagen om förskottsuppbörd
(1118/1996) samt i registret över mervärdes-
skattskyldiga enligt mervärdesskattelagen
(1501/1993),

2) ett handelsregisterutdrag eller motsva-
rande uppgifter som erhållits från handelsre-
gistret på något annat sätt,

3) ett intyg över betalda skatter eller ett in-
tyg över skatteskuld eller en utredning om att
en betalningsplan angående skatteskulden har
gjorts upp,

4) intyg över tecknande av pensionsförsäk-
ringar samt över betalning av pensionsförsäk-
ringsavgifter eller en utredning om att en be-
talningsöverenskommelse har ingåtts angåen-
de pensionsförsäkringsavgifter som förfallit
till betalning, *samt*

5) en utredning om vilket kollektivavtal
som skall tillämpas på arbetet eller om de
centrala anställningsvillkoren.

Om ett utländskt företag är en hyrd arbets-
tagares arbetsgivare eller är part i ett underle-
verantörsavtal, skall företaget lämna uppgifter
som motsvarar de uppgifter som avses i 1
mom. i form av registerutdrag eller motsva-
rande intyg eller på något annat allmänt ve-
dertaget sätt i enlighet med lagstiftningen i
företagets etableringsland.

5 §

Beställarens utredningsskyldighet

Innan beställaren ingår ett avtal om anli-
tande av en hyrd arbetstagare eller arbete
som baserar sig på ett underleverantörsavtal,
ska beställaren av avtalsparten begära och
denne till beställaren lämna

1) utredning om huruvida företaget är in-
fört i förskottsuppbörsregistret och arbets-
givarregistret enligt lagen om förskottsupp-
börd (1118/1996) samt i registret över mer-
värdesskattskyldiga enligt mervärdesskatte-
lagen (1501/1993),

2) ett handelsregisterutdrag eller motsva-
rande uppgifter som erhållits från handelsre-
gistret på något annat sätt,

3) *utredning om att företaget inte har så-
dan skatteskuld som avses i 20 b § 1 mom. 2
punkten i lagen om offentlighet och sekretess
i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999)
eller en av myndighet lämnad utredning om
beloppet av skatteskuld,*

4) intyg över tecknande av pensionsförsäk-
ringar *för arbetstagare* samt över betalning
av pensionsförsäkringsavgifter eller utred-
ning om att en betalningsöverenskommelse
har ingåtts angående pensionsförsäkringsav-
gifter som förfallit till betalning,

5) en *redogörelse* för vilket kollektivavtal
som ska tillämpas på arbetet eller för de cen-
trala anställningsvillkoren,

6) *en redogörelse för hur företagshälso-
vården är ordnad.*

Om ett utländskt företag är en hyrd arbets-
tagares arbetsgivare eller är part i ett under-
leverantörsavtal, *ska beställaren av företaget
begära och företaget ska lämna uppgifter*
som motsvarar de uppgifter som avses i 1
mom. i form av registerutdrag eller motsva-
rande intyg *i enlighet med lagstiftningen i fö-
retagets etableringsland eller på något annat
allmänt vedertaget sätt. En utländsk avtals-
part ska dessutom presentera utredningar en-
ligt 1 mom. 1 och 3 punkten, om det utländs-
ka företag som är avtalspart har ett i före-
tags- och organisationsdatalagen (244/2001)
avsett företags- och organisationsnummer.*

Beställaren kan också själv inhämta de uppgifter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten och i 2 mom. Beställaren har rätt att godkänna utredningar av någon annan än en myndighet som sådana utredningar och intyg som avses i 1 eller 2 mom., om dessa har utfärdats av någon annan bedömare eller registerförare som allmänt anses vara tillförlitlig.

Beställaren behöver inte begära i 1, 2 och 5 mom. avsedda utredningar och intyg, om beställaren har grundad anledning att lita på att avtalsparten fullgör sina lagstadgade skyldigheter till följd av

1) att avtalsparten är staten, en kommun, en samkommun, landskapet Åland, en kommun eller en samkommun i landskapet Åland, en församling, en kyrklig samfällighet, Folkpensionsanstalten eller Finlands Bank, ett i aktiebolagslagen (624/2006) avsett publikt aktiebolag, ett statligt affärsverk eller ett bolag som helt ägs av ett statligt affärsverk, en privaträttslig sammanslutning eller ett privaträttsligt bolag som helt ägs av en kommun eller en samkommun eller en motsvarande utländsk sammanslutning eller ett motsvarande utländskt företag,

2) att avtalspartens verksamhet är etablerad,

3) att avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden, eller

4) orsaker som kan jämföras med dem som anges i 1—3 punkten.

Om ett avtal som avses i denna lag gäller i över 12 månader, skall beställarens avtalspart under avtalsförhållandet med 12 månaders mellanrum tillstålla beställaren de utredningar och intyg som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten eller motsvarande i 2 mom. avsedda upp-

Om en utländsk avtalspart i arbetssyfte i Finland utstationerar arbetstagare som avses i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten i lagen om utstationerade arbetstagare, ska beställaren innan arbetet enligt det avtal som avses i denna lag inleds utreda hur den sociala tryggheten för arbetstagarna bestäms.

Beställaren kan också själv inhämta de uppgifter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten och i 2 mom. *samt en i 1 mom. 3 punkten avsedd uppgift om den andra avtalspartens skatteskuld hos Skatteförvaltningen i enlighet med 20 d eller 20 e § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter.* Beställaren har rätt att godkänna *annan* utredning *än sådan som lämnats av* en myndighet som utredning *eller* intyg som avses i 1 eller 2 mom., om *informationen lämnats av* någon annan bedömare eller registerförare som allmänt anses vara tillförlitlig.

Beställaren behöver inte begära *utredning och intyg enligt 1, 2 och 5 mom. eller vid ingående av avtal förutsätta att uppgifter enligt 6 mom. lämnas,* om beställaren har grundad anledning att lita på att avtalsparten fullgör sina lagstadgade skyldigheter till följd av

1) att avtalsparten är staten, en kommun, en samkommun, landskapet Åland, en kommun eller en samkommun i landskapet Åland, en församling, en kyrklig samfällighet, Folkpensionsanstalten eller Finlands Bank, ett i aktiebolagslagen (624/2006) avsett publikt aktiebolag, ett statligt affärsverk eller ett bolag som helt ägs av ett statligt affärsverk, en privaträttslig sammanslutning eller ett privaträttsligt bolag som helt ägs av en kommun eller en samkommun eller en motsvarande utländsk sammanslutning eller ett motsvarande utländskt företag,

2) att avtalspartens verksamhet är etablerad,

3) att avtalsförhållandet mellan beställaren och avtalsparten kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden, eller

4) orsaker som kan jämföras med dem som anges i 1—3 punkten.

Om ett avtal som avses i denna lag gäller i över 12 månader, ska beställarens avtalspart under avtalsförhållandet med 12 månaders mellanrum *lämna* beställaren de utredningar som avses i 1 mom. 3 och 4 punkten eller motsvarande i 2 mom. avsedda uppgifter.

gifter.

Ovan i 1 och 2 mom. avsedda utredningar och intyg skall sparas i minst två år efter att det arbete som avtalet gäller har avslutats.

I fråga om beställarens utredningsskyldighet i samband med byggverksamhet föreskrivs i 5 a §.

9 §

Försummelseavgift

Beställaren är skyldig att betala en försummelseavgift, om beställaren har

1) försummat utredningsskyldigheten enligt 5 eller 5 a §,

2) ingått avtal om arbete som avses i denna lag med en näringsidkare som meddelats näringsförbud i enlighet med lagen om näringsförbud (1059/1985) eller med ett företag vars bolagsman eller styrelseledamot eller vars verkställande direktör eller någon annan person i därmed jämförbar ställning inom bolaget har meddelats näringsförbud, eller

3) ingått ett i denna lag avsett avtal trots att beställaren måste ha känt till att den andra avtalsparten inte haft för avsikt att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter såsom avtalspart och arbetsgivare.

Försummelseavgiften bestäms till minst 1 600 euro och högst 16 000 euro.

När storleken på försummelseavgiften bestäms beaktas graden, arten och omfattningen av brottet mot utredningsskyldigheten samt värdet av avtalet mellan beställaren och den-

Beställaren ska vid ingående av ett avtal som avses i denna lag förutsätta att den andra avtalsparten beträffande sådana i 1 § 2 mom. 1 och 3 punkten i lagen om utstationerade arbetstagare avsedda arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts presenterar ett intyg över hur den sociala tryggheten för dessa arbetstagarna bestäms, innan arbetstagarna inleder sitt arbete.

Utredning, intyg och andra uppgifter som avses i 1, 2 och 6 mom. ska bevaras i minst två år efter det att det arbete som avtalet gäller har avslutats.

Bestämmelser om beställarens utredningsskyldighet i samband med byggverksamhet finns i 5 a §.

9 §

Försummelseavgift och förhöjd försummelseavgift

Beställaren är skyldig att betala en försummelseavgift, om beställaren har

1) försummat utredningsskyldigheten enligt 5 eller 5 a §,

2) ingått avtal om arbete som avses i denna lag med en näringsidkare som meddelats näringsförbud i enlighet med lagen om näringsförbud (1059/1985) eller med ett företag vars bolagsman eller styrelseledamot eller vars verkställande direktör eller någon annan person i därmed jämförbar ställning inom bolaget har meddelats näringsförbud, eller

3) ingått ett i denna lag avsett avtal trots att beställaren måste ha känt till att den andra avtalsparten inte haft för avsikt att fullgöra sina lagstadgade *betalningsskyldigheter* som avtalspart och arbetsgivare.

Försummelseavgiften bestäms till minst 2 000 euro och högst 20 000 euro. *Om beställaren har brutit mot vad som föreskrivs i 1 mom. 2 eller 3 punkten, påförs försummelseavgiften förhöjd, så att beloppet är minst 20 000 euro och högst 65 000 euro.*

När storleken på försummelseavgiften bestäms beaktas graden, arten och omfattningen av brottet mot utredningsskyldigheten samt värdet av avtalet mellan beställaren och den-

nes avtalspart. Som faktorer som sänker försummelseavgiften beaktas beställarens strävan att förhindra eller undanröja konsekvenserna av försummelsen och som faktorer som höjer avgiften beaktas upprepad och planmässig försummelse samt andra omständigheter.

Försummelseavgiften kan lämnas opåfordrad eller påföras till ett belopp som understiger minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och om det med tanke på omständigheterna är skäligt att avgift inte påförs eller påförs till ett belopp som understiger minimibeloppet.

Försummelseavgift ska inte påföras enligt 9 § 1 mom. 2 punkten, om beställaren har fullgjort sin utredningsskyldighet enligt 5 § men uppgifterna, intygen eller utredningarna inte har visat att den aktör som avses i 9 § 1 mom. 2 punkten har meddelats näringsförbud.

Bestämmelser om beställarens skyldighet att betala försummelseavgift enligt 1 mom. 2 och 3 punkten i samband med byggverksamhet finns i 9 a §.

9 a §

Förhöjd försummelseavgift inom byggverksamhet

En beställare med anknytning till byggverksamhet är skyldig att betala en förhöjd försummelseavgift, om beställaren har agerat på ett sätt som avses i 9 § 1 mom. 2 eller 3 punkten.

Den förhöjda försummelseavgiften är minst 16 000 euro och högst 50 000 euro.

När storleken på den förhöjda försummelseavgiften bestäms ska värdet av avtalet mellan beställaren och dennes avtalspart och den nytta som uppnås, upprepning, planmässighet samt andra omständigheter beaktas.

Vad som i 9 § 4 och 5 mom. föreskrivs om försummelseavgift tillämpas också på förhöjd försummelseavgift.

nes avtalspart. Som faktorer som sänker försummelseavgiften beaktas beställarens strävan att förhindra eller undanröja konsekvenserna av försummelsen och som faktorer som höjer avgiften beaktas upprepad och planmässig försummelse samt andra omständigheter.

Försummelseavgiften kan lämnas opåfordrad eller påföras till ett belopp som understiger minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa och om det med tanke på omständigheterna är skäligt att avgift inte påförs eller påförs till ett belopp som understiger minimibeloppet.

Försummelseavgift ska inte påföras enligt 1 mom. 2 punkten, om beställaren har fullgjort sin utredningsskyldighet enligt 5 eller 5 a § men uppgifterna, intygen eller utredningarna inte har visat att den aktör som avses i 1 mom. 2 punkten har meddelats näringsförbud.

(9 a § upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 b §

Justering av försummelseavgiftens belopp

Maximi- och minimibeloppet av försummelseavgiften enligt 9 och 9 a § justeras vart tredje år genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

9 b §

Justering av försummelseavgiftens och den förhöjda försummelseavgiftens belopp

Maximi- och minimibeloppet av försummelseavgiften och den förhöjda försummelseavgiften enligt 9 § justeras vart tredje år genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om utstationerade arbetstagare

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om utstationerade arbetstagare (1146/1999) 8 och 9 a §, sådana de lyder, 8 § delvis ändrad i lag 1198/2005 och 9 a § i lag 1198/2005, och *fogas* till lagen nya 8 b och 8 c § som följer:

Gällande lydelse

8 §

Tillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag iakttas, med undantag för de bestämmelser i jämställdhetslagen som nämns i 2 § 5 mom. vilkas iakttagande övervakas av jämställdhetsombudsmannen och jämställdhetsnämnden.

Arbetsgivaren eller, om arbetsgivaren inte har något driftställe i Finland, en i 4 a § avsedd företrädare ska på begäran ge arbetskyddsmyndigheterna de uppgifter och utredningar som avses i 4 b § 1 mom. och 5 § 2 mom.

Föreslagen lydelse

8 §

Tillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar att denna lag iakttas, med undantag för de bestämmelser i jämställdhetslagen som nämns i 2 § 5 mom. vilkas iakttagande övervakas av jämställdhetsombudsmannen och jämställdhetsnämnden.

Arbetsgivaren eller, om arbetsgivaren inte har något driftställe i Finland, en i 4 a § avsedd företrädare ska på begäran ge arbetskyddsmyndigheterna de uppgifter och utredningar som avses i 4 b § 1 mom. och 5 § 2 mom.

Arbetskyddsmyndigheten har rätt att av arbetsgivaren på begäran få alla handlingar

som hänför sig till skyldigheten enligt 8 b § till påseende och vid behov få kopior av dem.

8 b §

Lämnande av uppgifter till den som låter utföra arbetet

Arbetsgivaren eller en i 4 a § avsedd företrädare ska i sådana situationer som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 3 punkten lämna den som låter utföra arbetet ett intyg över hur den sociala tryggheten bestäms för arbetstagare som utstationerats efter det att det avtalsenliga arbetet inletts. Intyget ska lämnas innan de utstationerade arbetstagarna inleder sitt arbete. Arbetsgivaren ska bevara ett skriftligt intyg över att skyldigheten fullgjorts under den tid som det avtalsenliga arbetet pågår.

Denna paragraf tillämpas inte, om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om det arbete som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbetstagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott. Vid uträkningen av dessa gränsvärden anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta avbrott följer på varandra.

8 c §

Lämnande av information om tillsynsmyndigheten

Arbetsgivaren ska innan arbetet inleds ge den utstationerade arbetstagaren information om den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen och ger råd i frågor som rör lagen. Informationen kan också lämnas av en i 4 a § avsedd företrädare för arbetsgivaren.

Den som låter utföra arbetet ska lämna det utstationerande företaget skriftlig information om den myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen och ger råd om den. Den skriftliga informationen ska vara

verifierbar under den tid som det avtalsenliga arbetet pågår.

Denna paragraf tillämpas inte, om värdet av vederlaget för ett i 1 § 2 mom. 1 punkten avsett underleverantörsavtal utan mervärdesskatt understiger 9 000 euro eller om det arbete som utförs av i 1 § 2 mom. 3 punkten avsedda hyrda arbetstagare fortgår högst 10 arbetsdagar utan avbrott. Vid uträkningen av dessa gränsvärden anses arbetet ha fortgått utan avbrott, om det arbete eller det arbetsresultat som presterats för den som låter utföra arbetet baserar sig på flera avtal som utan avbrott eller med endast korta avbrott följer på varandra. Den som låter utföra arbetet har inte någon informationsskyldighet enligt 2 mom. om avtalsförhållandet mellan den som låter utföra arbetet och arbetsgivaren kan anses vara etablerat som en följd av tidigare avtalsförhållanden.

9 a §

Straffbestämmelse

Om arbetsgivaren, en företrädare för denne eller en företrädare som utsetts i enlighet med 4 a § uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om innehavande av eller skyldighet att meddela i 4 b avsedda uppgifter eller utredningar eller underlåter att lämna i 8 a § avsedda uppgifter till företrädaren för personalen, skall han för *brott mot lagen om utstationerade arbetstagare* dömas till böter.

För brott mot lagen om utstationerade arbetstagare döms även den som låter utföra arbetet eller en företrädare för denne, om han uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra den i 4 a § föreskrivna ombesörjningsskyldigheten, en företrädare för den som låter utföra arbetet dock endast med beaktande av anvisningarna och förfarandena på arbetsplatsen.

Bestämmelser om straff för arbetsbrott finns i 47 kap. i strafflagen (39/1889).

9 a §

Straffbestämmelse

En arbetsgivare, en företrädare för denne eller en företrädare som utsetts i enlighet med 4 a § *som* uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot bestämmelserna om innehavande av eller skyldighet att meddela i 4 b § avsedda uppgifter och utredningar,

2) underlåter att lämna i 8 a § avsedda uppgifter till en företrädare för personalen eller

3) bryter mot bestämmelserna i 8 b § om lämnande av uppgifter till den som låter utföra arbetet,

ska för *brott mot lagen om utstationerade arbetstagare* dömas till böter.

För brott mot lagen om utstationerade arbetstagare döms även den som låter utföra arbetet eller en företrädare för denne, om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra den i 4 a § föreskrivna ombesörjningsskyldigheten, *samt arbetsgivaren eller den som låter utföra arbetet, om denne bryter mot informationskyldigheten enligt 8 c §*, en företrädare för den som låter utföra arbetet dock endast med beaktande av anvisningarna och förfarandena på arbetsplatsen.

Bestämmelser om straff för arbetsbrott finns i 47 kap. i strafflagen (39/1889).

52
Gällande lydelse

RP 161/2014 rd
Föreslagen lydelse

Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare samt mellan den som låter utföra arbetet och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som anges i 47 kap. 7 § i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .